

תורה אור • الباراشات מקץ • مامار 9

רני ושמחי בת ציון כי הנני בא

«رَنِّي وافرحي، يا ابنة صهيون، فها أنا آتي»

للخدمة الإلهية حركتان: الغناء، توق النفس إلى الصعود، الناشئ من احتجاب ה'،
وينبغي أن يسبق؛ والفرح، وهو النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) الذي
يُستمدّ إلى الأسفل من خلال التوراة (תורה, Torah) والوصايا (מצוות, mitzvos).
ومصباح حانوكا (חנוכה, Chanukah)، الموقد خارج الباب، يدلّ على أن هذا النور
يصل حتى إلى من يقف في الخارج، وأن النبي يعد بأن ה' نفسه سيأتي حتى إلى
«ابنة صهيون» في المنفى.

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الربيبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/mikeitz/9

الفكرة المحورية

للخدمة الإلهية حركتان: الغناء، توق النفس إلى الصعود، الناشئ من احتجاب ה'، وينبغي أن يسبق؛ والفرح، وهو النور اللانهائي (אור אין סוף، Or Ein Sof) الذي يُستمدّ إلى الأسفل من خلال التوراة (תורה، Torah) والوصايا (מצוות، mitzvos). ومصباح حانوكا (חנוכה، Chanukah)، الموقد خارج الباب، يدلّ على أن هذا النور يصل حتى إلى من يقف في الخارج، وأن النبي يعد بأن ה' نفسه سيأتي حتى إلى «ابنة صهيون» في المنفى.

في كل قسم: النص العبري، ثم الترجمة، ثم شرح موجز تحت خط ذهبي. والأرقام الصغيرة في النص العبري هي أرقام الحواشي في النهاية.

خلاصة المآمار

يسأل هذا المقالة (מאמר، maamar) لماذا تفتتح قراءة الأنبياء (הפסרה، Haftorah) في حانوكا بقولها: «رئמי وافرحي، يا ابنة صهيون». ويجب انطلاقاً من قوله: «اخدموا اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) بفرح، وأقبلوا بين يديه بالغناء»، ومن قول الزوهار (זהר، the Zohar): «فرح في الصباح، وغناء في المساء». غناء الملائكة هو خدمة الملائكة: توقّ إلى الاستغراق في אור אין סוף، يُعبّر عنه بالغناء ويتجه إلى الملكوت (מלכות، Malchus)، أي مُلك ה'، وهو القناة الوحيدة التي تصل عبرها الحياة إلى المخلوقات المقيّدة بالزمان والمكان. ولأن ה' محتجب في מלכות، أي «المساء»، يشتدّ التوق. وتشارك النفس في هذا الصعود، الذي لا بد أن يأتي أولاً؛ غير أن لها أيضاً فرحاً، هو النور الذي يُستمدّ إلى الأسفل من خلال תורה و מצוות، وهو ما لا تملكه الملائكة. والوصايا العملية هي «صهيون»، علامات تشير إلى حقيقتها الروحية وتستمدّها إلى الأسفل، وكل بركة تستمدّ التدفق من عالم إلى عالم. وحين تبادر إسرائيل إلى إثارة نفسها، تكون «صهيون»؛ أما في المنفى فلا تكون إلا «ابنة صهيون»، أي متلقية. ومع ذلك، يعد النبي بنور يأتي من وراء جميع العوالم. فمصباح حانوكا، الموقد في الخارج باتجاه المجال العام، يحمل אור אין סוף إلى الذين في الخارج، ويحوّل الظلام إلى نور.

مخطط عام

1	السؤال	11
لماذا تفتتح قراءة الأنبياء في حانوكا بقولها «رئمي وافرحي»، بدلاً من الرؤيا التي تظهر فيها المنارة الذهبية (מנורה، menorah)؟		
2	غناء الملائكة	7-21
غناء الملائكة هو الصوت الظاهر لتوقهم إلى ה'؛ وهو يتجه إلى الملكوت، «בְּרָכָה» (בְּרָכָה / צדק، tzedek)، أي المُلك الذي تتلقى من خلاله جميع المخلوقات في الزمان والمكان الحياة، ولا تدرك منه الملائكة إلا لمحة.		
3	الغناء في المساء	9-8
«المساء» هو الملكوت، حيث يحتجب ה'؛ وهذا الاحتجاب نفسه يوقظ التوق، وصعود النفس خارج الجسد هو «أقبلوا بين يديه بالغناء».		
4	الفرح في الصباح	11-10
بعد الصعود يأتي الفرح: النور اللانهائي المستمدّ إلى الأسفل من خلال التوراة والوصايا، وهي خدمة للنفس وليست للملائكة، ولا تُنال إلا بأن يأتي المرء أولاً «بالغناء».		

الوصايا العملية هي «صهيون»، علامات تشير إلى حقيقتها الروحية وتستمدّها إلى الأسفل، وهي مصدر المكان والزمان؛ والبركة على الوصية تُدخل اسم ה' إلى اسم אלקים (אלקים، Elokim)، لكي ينكشف مُلك ה'.

حين تكون هناك استشارة من الأسفل، تكون إسرائيل «صهيون»؛ ومن دونها، في المنفى، لا تكون إلا «ابنة صهيون»، متلقيةً يظلّ نورها ظاهريًا. وتتبع صلوات الصباح الترتيب نفسه.

ستبلغ استشارة من الأعلى، من النور المحيط بجميع العوالم (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، حتى «الابنة»؛ وفي الزمن الآتي سيحلّ ה' نفسه فيها.

يجلب المصباح عند الجانب الخارجي من الباب אור אין סוף إلى من يقف في الخارج، بل حتى إلى المجال العام، فيحوّل الظلام إلى نور.

المفاهيم الأساسية

صهيون (ציון, tziyun) ציון

علامة أو معلم: الوصايا والتوراة العمليتان، اللتان تشيران إلى حقيقتيهما الروحية وتستمدّانها إلى الأسفل؛ وكذلك إسرائيل حين تبادر.

ابنة صهيون (בת ציון) בת ציון

إسرائيل في المنفى، من دون استشارة من الأسفل: متلقية فحسب، ويظلّ نورها الآتي من الأعلى ظاهريًا.

الاستشارة من الأسفل ومن الأعلى (אתערותא דלתתא / אתערותא דלעילא, isarusa dileila / isarusa dilesata) אתערותא

מבדירה / אתערותא דלעילא
مبادرة الإنسان التي تُدخل النور إلى الباطن، والمبادرة الإلهية التي تمنح حتى من دونها؛ فالاستشارة العليا من الأعلى، من סובב כל עלמין، تبلغ حتى «الابنة».

الغناء (רנה / רננה, rinah / renanah) רנה / רננה

صوت التوق: الصعود من الأسفل إلى الأعلى، الناشئ من احتجاب ה'. وهو مجمل خدمة الملائكة، والمرحلة الأولى من خدمة الإنسان.

الفرح (שמחה, simchah) שמחה

انكشاف الباطن الأعماق: النور اللانهائي المستمد من الأعلى إلى الأسفل من خلال التوراة والوصايا، وهي خدمة مُنحت للنفوس لا للملائكة.

المساء والصباح (רמשא / צפרא, ramsha / tzafra) רמשא / צפרא

ثنائية الزوهار: المساء، صفة الليل، هو الملكوت حيث يحتجب ה'؛ والصباح، صفة النهار، هو النور المستمد من الأعلى.

«بِرّك» (צדקתך / צדק, tzedek) צדקתך / צדק

الملكوت، مُلك ה'، القناة الوحيدة التي تتلقى المخلوقات في الزمان والمكان الحياة من خلالها، والمستوى الذي تدركه الملائكة.

القسم 1 • 11

السؤال

1 רני ושמחי^{1,2} בת ציון כי הנני בא. להבין ענין רני ושמחי וגם מה ענין זה להפטורת חנוכה שמתחילין

ברני ושמחי וגו' והיה להתחיל מן ראיתי והנה מנורת זהב³ וגו' שבסוף הפרשה.⁴

«غني وأفرحي يا ابنة صهيون، فها أنا آتي». [نحتاج إلى] فهم معنى «غني وأفرحي». وكذلك، ما صلة هذا بقراءة الأنبياء بعد قراءة التوراة (הפטורה, Haftorah) في عيد חנוכה (Chanukah), التي تبدأ بـ«غني وأفرحي» إلخ؟ كان ينبغي أن تبدأ من «رأيت، وإذا بمنارة من ذهب» إلخ، الوارد في نهاية المقطع.

يفتح المقالة (מאמר, maamar) بالكلمات الأولى من قراءة الأنبياء التي تُقرأ في سبت חנוכה, من النبي זכריה (זכריה). وي طرح سؤالين: ما معنى «غني وأفرحي»، ولماذا تبدأ قراءة الأنبياء هنا بدلاً من أن تبدأ برؤيا المنارة الذهبية الواردة لاحقاً في المقطع نفسه، والتي يبدو أنها أنسب لחנוכה؟

القسم 2 • 21-7

غناء الملائكة

2 והענין הוא דכתיב עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה.⁵ ואיתא בזהר שמחה בצפרא ורננה ברמשא.⁶ וצריך להבין מהו צפרא ומהו רמשא מהו שמחה ומהו רננה.⁷

والتفسير كما يلي: جاء في الكتاب: «اخدموا ه' بفرح، وتعالوا أمامه بالترنم (רננה, renanah)». وجاء في الزوهار (זהר, the Zohar): «فرح في الصباح (צפרא, tzafra), وترنم في المساء (רמשא, ramsha)». وينبغي أن نفهم ما الصباح وما المساء، وما الفرح وما الترنم.

تبدأ الإجابة بآية من سفر المزامير تجمع بين «الفرح» و«الترنم»، ويقول للزوهار يخصّص الفرح بالصباح والترنم بالمساء. وي طرح المقالة أربعة مصطلحات تحتاج إلى تفسير: الصباح، والمساء، والفرح، والترنم.

ויוון בהקדים כי מודעת זאת שעבודת המלאכים היא רנה וזמרה בשירות ותשבחות כנודע מענין פרק שירה⁸ שכל הברואים אומרים שירה.

ويتضح هذا بذكر ما هو معروف: أن خدمة الملائكة هي الترنم والألحان (רנה וזמרה, rinah ve-zimrah), بالأناشيد والتسبيحات، كما هو معروف من شأن بيرك شيرا (פרק שירה, Perek Shirah), إذ تنشّد جميع المخلوقات نشيداً.

قبل تقديم الجواب، يضع المقالة أساساً له: فالملائكة يخدمون ه' بإنشاد مدائحه. وبيرك شيرا، أي «فصل الأنشودة»، تعليم قديم يجعل آيات الإنشاد والتسبيح على ألسنة السماوات والأرض والنباتات وكل كائن حي.

3 וכן המלאכים שבכל עולם עד רום המעלות כולם אומרים שירות ותשבחות ברנה וזמרה. וענין רנה זו היא גילוי עוצם תשוקתם

وكذلك الملائكة في كل عالم، حتى أرفع المستويات، يترنمون جميعًا بالأناشيد والتسابيح، بالغناء والألحان. ومعنى هذا الترنم هو انكشاف شدة اشتياقهم،

| יתרנמ جميع الملائكة في كل عالم. ويعرف المقالة ترنمهم بأنه إظهار اشتياقهم الشديد.

להיות נכספה וגם כלתה⁹ נפשם לדבקה בו ית' ולהתכלל באור א"ס ב"ה ותמיד כל ימיהם עומדים בתשוקה זו בלי הפסק מחמת שאין להם אהבה ותשוקה אחרת

إن «تتوق نفوسهم بل تتلهف» إلى الالتصاق به، سبحانه، والاندراج في النور اللانهائي (أور אין סוף, Or Ein Sof)، سبحانه. وهم دائمًا، طوال أيامهم، متمسكون بهذا الاشتياق بلا انقطاع، إذ ليس لهم حبّ واشتياق آخر.

| تصف كلمات صاحب المزامير «تتوق نفوسهم بل تتلهف» ذلك الاشتياق: الالتصاق به والاندراج في النور اللانهائي، أي نوره كما هو، متجاوزًا كل حدّ. ولا ينقطع هذا الاشتياق، لأنه حبّ الملائكة الوحيد.

וגם אין להם עבודה אחרת כמו תומ"צ [תורה ומצוות] שהם בחינת המשכה מלמעלה למטה רק עבודתם היא השתוקקות נפשם ממטה למעלה

وليس لهم أيضًا عمل آخر، مثل التوراة والوصايا (מצוות, mitzvot)، وهما من مستوى (בחינה, bechinah) الإنزال من الأعلى إلى الأسفل؛ بل إن عملهم هو اشتياق نفوسهم من الأسفل إلى الأعلى.

| على خلاف نفوس إسرائيل، ليس للملائكة عمل آخر: فلا توراة ولا mitzvot، اللتان تُنزلان الإلهية من الأعلى إلى الأسفل. وإنما يتجه عملهم حصراً من الأسفل إلى الأعلى.

ותשוקה זו היא ברנה וזמרה כנודע מענין הניגון¹⁰ שהוא ענין התפעלות הלב (כי יש ניגון של שמחה ויש של מרירות כו')

وهذا الاشتياق يكون بالغناء واللحن، كما هو معروف من أمر اللحن (ניגון, niggun)، وهو من قبيل تأثر القلب (إذ ثمة لحن للفرح، وثمة [لحن آخر] للمرارة، إلخ).

| يجد هذا الاشتياق صوته في الغناء، لأن اللحن تعبير عن قلب متأثر. وتضيف العبارة الاعتراضية أن اللحن قد يحمل الفرح أو المرارة، بحسب ما يشعر به القلب.

והנה זו היא בחי' חיצוניות כנודע ע"ד משל מי שהוא עומד בפנים בבית המלך מה לו להגיד ולספר בשבחו רק כשיצא לחוץ ידבר ויספר בשבחו להפליא ולהגדיל גודל עוצם שבח המלך כמה הוא גדול ומתפעל כו'.

وهذا هو جانب البعد الظاهري (חיצוניות, chitzoniyus), كما هو معروف من خلال تشبيهه: ما حاجة من يقف في الداخل، في بيت الملك، إلى أن يحدث عن مدحه ويرويه؟ إنما إذا خرج إلى الخارج تكلم وروى مدحه، مبالاً في الثناء عليه وتعظيم عظمة الملك وشدة شأنه، كم هو عظيم، فيتأثر، إلخ.

ينتمي هذا الغناء إلى البعد الظاهري، لا إلى الجوهر الباطني، ويبين التشبيه السبب. فالشخص الذي يكون داخل قصر الملك، في حضرته، لا يحتاج إلى وصف عظمته؛ أما من خرج إلى الخارج فيروي مدحه ويعظمه ويتأثر به.

והוא ענין מ"ש וצדקתך ירננו ¹¹ שהרנה היא בבחי' צדקתך כי צדק היא מלכותא קדישא ^{12, 13} (מאזני צדק ¹⁴ פי' שיש בחינת מאזנים ששוקלים בחינת עומ"ש [עול מלכות שמים] שנמשך לכל חד וחד לפום שיעורא דיליה) ¹⁵

وهذا هو معنى ما كُتب: «ويترنمون بعدلك»؛ فالترنم يقع في جانب (بחינה) «عدلك»، لأن العدل (צדק, tzedek) هو الملكوت (מלכות, Malchus) المقدس. («موازين العدل» تعني أن ثمة جانباً من الموازين يزن جانب (بחינה) نير ملكوت السماء، الذي يُمدّ به كل واحد وواحد بحسب مقياسه).

تقول المزامير 145: «ويترنمون بعدلك»: فغناء الملائكة موجه إلى «عدل» ה', الذي يعرفه تיקוני זהר بأنه الملكوت, أي ملك ה'. وتقرأ العبارة الاعتراضية «موازين العدل» بوصفها صورة للملكوت، الذي يقدر لكل واحد نصيبه من نير ملكوت السماء.

וכתיב צדק מלאה ימינך ¹⁶ כי מלכותך מלכות כל עולמים ¹⁷ כתיב שאין ערך לבורא עם נברא להיות הנבראים מקבלים חיות מן הבורא ית' אלא ע"י בחינת מלוכה שלפי שהוא ית' מלך עליהם הם חיים וקיימים. ¹⁸

وقد كُتب: «يمينك مألئ بالعدل»؛ إذ كُتب: «ملكك ملك جميع العوالم». فليس للخالق أي صلة بالمخلوق، بحيث يمكن للمخلوقات أن تتلقى قوة الحياة من الخالق، سبحانه، إلا من خلال جانب (بחינה) الملك: فيما أنه، سبحانه، ملك عليها، تحيا وتوجد.

تمهد آية ثانية، «يمينك ملئ بالعدل»، للخطوة التالية. فالخالق متعال بلا حد عن كل مخلوق، ولذلك لا تتلقى المخلوقات الحياة منه إلا من خلال ملكه: فهي تحيا وتوجد لأنه ملك عليها.

4 וזהו מלכותך מלכות כל עולמים וממשלתך בכל דור ודור¹⁹ עולמים הם בחינת מקום ודור דור הוא בחי' זמן הכל נמשך מבחי' מלכותך שהרי הזמן והמקום הם נבראים ומחודשים מאין ליש.

وهذا [معنى] «ملكوتك ملكوت كل العوالم، وسلطانك في كل جيل [و] جيل»: «العوالم» هي جانب المكان، و«جيل [و] جيل» هو جانب الزمان؛ وكل ذلك مستمد من جانب «ملكوتك». فالزمان والمكان مخلوقان ومُحدثان من العدم إلى الوجود.

تُقرأ الآية «ملكوتك ملكوت كل العوالم، وسلطانك في كل جيل» على أنها تشمل المكان («العوالم») والزمان («الأجيال»). وكلاهما يصدر عن ملكوت ה', لأن المكان والزمان نفسيهما مخلوقان ومُحدثان من العدم.

שקודם בריאת העולם לא היה בחי' זמן ומקום כלל²⁰ ולא היו יכולים להיות נבראים שהם בעלי גבול בבחי' זמן ומקום

فإنه قبل خلق العالم لم يكن هناك جانب للزمان والمكان قط؛ ولم يكن من الممكن أن توجد مخلوقات محدودة بالزمان والمكان، قبل الخلق لم يكن هناك زمان أو مكان قط. ولم يكن من الممكن أن توجد المخلوقات، التي تقتضي طبيعتها أن تكون ضمن حدود الزمان والمكان، من تلقاء نفسها.

אלא ע"י בחי' מלכותו ית' שבה שייך בחי' זמן מלך מלך ימלוך כו' משא"כ באוא"ס [באור אין סוף] ב"ה עצמו שכשמו כן הוא אין לו סוף²¹ כו'.

إلا بواسطة جانب ملكوته سبحانه، الذي يتعلّق به جانب الزمان: «ה' يملك، ה' ملك، ה' سيملك»، إلخ. وليس الأمر كذلك في النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) المبارك نفسه؛ إذ كما يدل اسمه، كذلك هو: لا نهاية له (סוף, sof)، إلخ.

لا يكون الخلق ممكناً إلا بواسطة ملكوت ה', الذي يتعلّق به الزمان، كما في كلمات كتاب الصلاة: «ה' يملك، ה' ملك، ה' سيملك». أما النور اللانهائي نفسه فليس له أي حدّ: فكما يدل اسم אין סוף (Ein Sof)، «بلا نهاية»، ليس له نهاية.

5 ולפי שהחיות נמשך מבחי' מלכותו ית' היא בחי' צדק לכך מלאה ימין²² בחי' ימין וחסד

ولأنّ قوة الحياة (חיות, chayus) تُستمدّ من جانب ملكوته تعالى، وهو جانب الملكوت (מלכות, Malchus) الذي هو جانب البرّ (צדק, tzedek)، لذلك «يمينك ملأى»: أي جانب اليمين والإحسان (חסד, Chesed).

بما أنّ الحياة تنبع من مלכות، التي هي «البرّ»، تقول الآية إنّ هذا البرّ يملأ «يمين» ה'. وترمز جهة اليمين إلى חסד، أي الإحسان؛ فالحياة الممنوحة من خلال מלכות فعلٌ من أفعال الإحسان.

כמאמר מכלכל חיים בחסד וכתוב ואתה מחיה את כולם²³ וצבא השמים לך משתחווים פי' כי לפי שאתה מחיה את כולם לך צבא השמים לך משתחווים בבחי' בטול והתכללות.²⁴

كما قيل: «هو يقوت الأحياء بالإحسان»؛ وجاء مكتوباً: «وأنت تحيي الجميع، وجند السماء ينحنون لك». والمعنى: لأنك تحيي الجميع، لذلك «ينحني لك جند السماء»، على نحو إبطال الذات (بטול, bittul) والاندراج.

يدعم ذلك نَصْن: «هو يقوت الأحياء بالإحسان»، من صلاة عَمִידָה (Amidah) اليومية، وقول نحמיה (נחמיה): «أنت تحيي الجميع، وجند السماء ينحنون لك». ولأنّ ה' يمنحهم الحياة، تنحني جموع السماء بين يديه، واضعة ذواتها جانباً ومستغرقة فيه.

6 והנה בחי' בטול זה הוא באור א"ס ב"ה הנמשך ומתלבש בבחינת מלוכה להחיותם כי אליו ולא למדותיו^{25,26} כו'

والآن، فإن إبطال الذات (بטول, bittul) هذا موجّه إلى النور اللانهائي (أور אין סוף, Or Ein Sof)، تبارك، الذي يُستمدّ إلى أسفل وبتلبّس في مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) المُلْك ليمنحهم الحياة؛ لأنّ التوجّه [هو] «إليه، لا إلى صفاته»، إلخ.

إن إبطال ذوات أجناد السماء موجّه إلى النور اللانهائي نفسه، كما هو متلبّس بصفة المُلْك ليمنحهم الحياة، لا إلى المُلْك بحدّ ذاته. ومبدأ «إليه، لا إلى صفاته»، الذي ينقله بارديس ريمونيم (פרדס רמונים) عن سيفري (ספרי)، يعلم أن التوجّه يكون إلى ה' نفسه، لا إلى الصفات التي يعمل من خلالها.

וזهو זכר רב טובך²⁷ יביעו וצדקתך ירננו פי' טובך הוא השפעה וחיות שנמשך מעולם ועד עולם وهذا [هو معنى] «يزيعون ذكر كثرة خيرك، ويرنمون بركك». و«خيرك» هو الفيض وقوة الحياة اللذان يُستمدّان من عالم إلى عالم،

تُقرأ الآية في المزامير 145:7 هنا قراءة متأنية. ف«خيرك» هو الفيض الإلهي وقوة الحياة اللذان ينتقلان من عالم إلى العالم الذي يليه هبوطاً.

כמ"ש אמרו צדיק כי טוב²⁸ שהטוב הוא בחינת צדיק שהוא המקשר ומשפיע מעולם ועד עולם כמו שכתוב כי כל בשמים ובארץ²⁹ ותרגומו דאחיד כו'

كما هو مكتوب: «قولوا عن الصديق (צדיק, tzaddik) إنه خير»: فال«خير» هو جانب (בחינה) الصديق، وهو الذي يربط ويمنح من عالم إلى عالم، كما هو مكتوب: «لأن كل ما في السماء وعلى الأرض»، وترجمته (תרגומו, Targum) [يترجمها بعبارة] «الذي يتمسك»، إلخ.

إن قول إشعيا «قولوا عن الصديق إنّ [ذلك] خير» يعد الصديق صراحةً بالخير؛ لكن المقالة يقرأها بمعنى «الصديق هو الخير»، فيربط «الخير» بالصديق (צדיק, tzaddik)، الذي يصل عالماً بالعالَم الذي يليه وينقل الفيض إلى الأمام. وتُستشهد بآية «كل ما في السماء وعلى الأرض»، التي يترجمها الترجوم بعبارة «الذي يتمسك»، لإبراز هذا الدور في الربط.

ורב טובך היינו כמה רבוא רבבות מדרגות עד אין קץ שהן בבחינת השתלשלות וירידת המדרגות מעולם ועד עולם עד שיאיר אור א"ס ב"ה בבחינת מלכותו להוות ולהחיות נבראים עד אין קץ.

ו«כثرة خيرك» تعني ربوات كثيرة من الربوات من المراتب، بلا نهاية، وهي على نحو سلسلة العوالم الهابطة (השתלשלות, hishtalshelus) وهبوط المراتب من عالم إلى عالم، حتى يشرق **אור אין סוף** تبارك في صفة ملكوته، ليُوجد المخلوقات ويمنحها الحياة بلا نهاية.

تشير «כثرة خيرك» إلى المراتب التي لا تُحصى والتي يهبط النور عبرها، عالمًا بعد عالم. وفي نهاية هذا الهبوط، يشرق النور اللانهائي من خلال **מַלְכֵּ ה'**، ليخلق مخلوقات لا نهاية لها ويمنحها الحياة.

7 והנה פי' זכר רב טובך³⁰ היינו שרק בחי' זכר והארה מבחינת רב טובך יביעו ולכך ירגנו

والآن، فمعنى «ذكر خيرك الكثير» هو أنهم لا يفيضون إلا مستوى أو جانبًا (בחינה, bechinah) من الذكر، ولمعةً من جانب «خيرك الكثير»؛ ولذلك «يرنمون».

«الذكر» (זכר, zecher) يعني مجرد أثر: فالملائكة لا تتلقى إلا لمعةً من خير **ה'** الكثير. ولذلك «يرنمون»، شوقًا إلى ما لا يملكونه كاملاً.

שמשתוקקים ונכספים להתכלל באור א"ס ב"ה שאומרים איה מקום כבודו כו' רק שאין להם השגה באור א"ס ב"ה עצמו אלא ע"י בחינת מלוכה ובחינת צדקתך.

لأنهم يشتاقون ويتوقون إلى أن يندمجوا في النور اللانهائي (**אור אין סוף**, Or Ein Sof)، تبارك هو، كما يقولون: «أين موضع مجده؟» إلخ. غير أنهم لا إدراك لهم للنور اللانهائي ذاته، تبارك هو، إلا من خلال جانب الملكوت وجانب «برك».

إن الملائكة يشتاقون إلى الاندماج في النور اللانهائي، ويسألون، بكلمات القدّوשה: «أين موضع مجده؟». ولا يمكنهم إدراك النور اللانهائي ذاته؛ ولا يبلغونه إلا من خلال الملكوت، «برك».

الغناء في المساء

8 וזהו רננה ברמשא רמשא היא מדת לילה³¹ היא בחינת מלכותו ית' מלכותך מלכות כל עולמים מלשון העולם³² כו' וע"ז רמזו בגמרא שצריך להזכיר מדת לילה ביום³³

وهذا هو [معنى] «الإنشاد في المساء». فـ«المساء» هو صفة الليل، وهو جانب ملكوته تعالى: «ملكوتك هو ملكوت جميع العوالم (עולמים, olamim)»، من لفظ يدل على الخفاء (העלם, helem)، إلخ. وإلى هذا ألمحت الجمارا (גמרא, Gemara) بقولها إنه ينبغي ذكر صفة الليل في النهار،

وهنا يُشرح قول الزוהار (זהר, the Zohar) «الإنشاد في المساء». فالمساء، صفة الليل، هو الملكوت (מלכות, Malchus)، أي مُلك ה'; لأن كلمة «العالم» (עולם, olam) ترتبط بكلمة «الخفاء» (העלם, helem)، إلخ. وتقرأ الجمارا الحروف نفسها بمعنى «الإخفاء». وتشير قاعدة الجمارا التي توجب ذكر صفة الليل في النهار إلى هذا المعنى.

דהיינו כמו שמבואר בזוהר לאכללא כו'³⁴ שע"י שמישיגים החשך והעלם של אא"ס [אור אין סוף] ב"ה ישת חשך סתרו³⁵ לכך הם משתוקקים ונכספים אליו ית' וכמ"ש נפשי אויתך בלילה³⁶ פי' שאומר להקב"ה הרי נפשי אתה לכך אויתך.

أي كما يبين الزوهار، «لإدخال»، إلخ: لأنهم يدركون ظلمة النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) واحتجابه، ب"ה، «جعل الظلام مخبأه»، لذلك يشتاقون إليه ويتوقون إليه تعالى. وكما هو مكتوب: «نفسي، إياك أشتاق في الليل»؛ أي إنه يقول للقدوس المبارك (קב"ה / קודשא בריך הוא, kudsha brich hu): «ها إنك أنت نفسي؛ لذلك أشتاق إليك».

يتحدث الزوهار عن «إدخال» الليل في النهار. ولأن الملائكة تدرك أن ה' مستور، وأنه «جعل الظلام مخبأه»، فإن شوقها إليه يزداد. وتقرأ كلمات إشعيا «نفسي، إياك أشتاق في الليل» على ظاهرها: «بكل نفسي أشتاق إليك»، كما تُقرأ على أنها قول לה': «أنت نفسي، ولذلك أشتاق إليك».

מפני שהחיות הזה הוא מוסתר בבחינת לילה והעלם ולכך תגדל התשוקה והכוסף להיות אויתך וכנודע שלא שייך אהבה ותשוקה להתאות תאוה אלא במי שחסר לנפשו הדבר שמתאוה אליו.

ولأن قوة الحياة (חיות, chayus) هذه مستورة في مستوى الليل والخفاء، يشتد لذلك الشوق والتوق إلى أن يكون [في حال] «إياك أشتاق». وكما هو معروف، فإن الحب والتوق، أي «اشتفاء اشتفاء»، لا يكونان إلا عند من تفتقد نفسه الشيء الذي تشتاق إليه.

ولأن قوة الحياة مستورة، كما في الليل، يشتد الشوق. فالمرء لا يشتاق إلا إلى ما يفتقده؛ ولا يكون هناك اشتفاء لما هو حاصل لديه بالفعل.

9 וזהו ענין בואו לפניו ברננה³⁷ ממטה למעלה לצאת מנרתק הגוף ולבושי נפש הבהמית לדבקה בו ית' ע"י רננה בבחינת רמשא ומדת לילה היא בחינה שמוסתר ומלוכש בה אור א"ס ב"ה בבחינת העלם והסתר.

وهذا هو معنى «تعالوا إلى حضرته بالترنم»: من الأسفل إلى الأعلى، للخروج من غلاف الجسد وألبسة النفس الحيوانية (نפש הבהמית, nefesh habahamis)، والالتصاق به، تعالى، من خلال الترنم في مرتبة «المساء» وصفة الليل؛ وهي مرتبة يكون فيها النور اللانهائي (أور אין سوف, Or Ein Sof)، تبارك وتعالى، مستورًا ومتلبسًا، على نحو الخفاء والاحتجاب.

«تعالوا إلى حضرته بالترنم» هو الصعود من الأسفل إلى الأعلى: سعي النفس إلى الخروج من قيود الجسد وألبسة النفس الحيوانية والالتصاق بـ ה'. وهذا الترنم يخص «المساء»، صفة الليل، المرتبة التي يكون فيها النور اللانهائي مستورًا ومتلبسًا. وفي موضع لاحق من تורה أור (تורה أור)، في Megillas Esther، يعود الأثر ربي (אדמו"ר הזקן) إلى هذه المقالة الحسدية (מאמר, maamar: أي مقالة حسدية) ويطبّقها على إستر، التي «جاءت في المساء وعادت في الصباح»: فالصعود يكون في الليل، أما إنزال النور فيكون في النهار.

القسم 4 • 101-11

الفرح في الصباح

10 وזהו ענין בשכמל"ו [ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד] ואהבת וגו' דהיינו שלבבו יבין איך שברוך ונמשך שם הארה מאור א"ס ב"ה להיות כבוד מלכותו והארה ההיא היא לעולם ועד למטה עד אין קץ כו'

وهذا هو معنى «مبارك اسم مجد ملكوته إلى الأبد وإلى الدهر»، و«تحبّ»، إلخ: أي إن على قلبه أن يدرك أن «مبارك» تعني الإنزال إلى أسفل، وأن «الاسم» هو ومضة من النور اللانهائي (أور אין سوف, Or Ein Sof)، تبارك، لتكون «مجد ملكوته»؛ وهذه الومضة تمتد «إلى الأبد وإلى الدهر»، هابطةً إلى أسفل بلا نهاية، إلخ،

في صلاة الشماع، تأتي عبارة «مبارك اسم مجد ملكوته إلى الأبد وإلى الدهر» متبوعة بعبارة «وتحبّ». ويقرأها المقالة كلمة كلمة: «مبارك» تعني الاستمداد؛ و«الاسم» ليس إلا ومضة من النور اللانهائي؛ وتصير «مجد ملكوته»؛ أما «إلى الأبد وإلى الدهر» فتعني أنها تمتد هابطةً إلى أسفل بلا نهاية.

שע"ז יבוא לאהבה את הוי"ה הוא אור א"ס ב"ה ממש להיות אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך³⁸ וגו' לאדבקה רוחא ברוחא.^{39, 40}

لكي يأتي بذلك إلى محبة ה', وهو أור אין سوف (أور אין سوف) نفسه، تبارك، ليكون «ה' لك» «بكل قلبك وبكل نفسك»، إلخ، «لتلتصق الروح بالروح».

إن إدراك هذا يقود الإنسان إلى محبة ה', أي النور اللانهائي نفسه، «بكل قلبه وبكل نفسه». ويصف الزوهار (זהר) هذه المحبة بأنها التصاق «الروح بالروح».

אך כל זה הוא בבחינת ממטה למעלה בואו לפניו שאזי הוא ברננה וכך צריך להיות תחילת עבודת האדם
 כברייתו של עולם בריש' חשוכא והדר נהורא⁴¹

לכן כל זה יקע פי נמט الصعود من الأسفل إلى الأعلى، «أقبلوا أمامه»، ويكون حينئذ «بالترنم». وهكذا ينبغي أن تبدأ خدمة الإنسان، على مثال خلق العالم: «ظلمة أولاً، ثم نور».

هذه المحبة ما زالت صعوداً من الأسفل إلى الأعلى، «أقبلوا أمامه»، ولذلك تكون «بالترنم». وينبغي أن تبدأ خدمة الإنسان على هذا النحو، تماماً كما يصف التلمود الخلق: ظلمة أولاً، ثم نور.

מדת יום היינו המשכת אור א"ס ב"ה מלמעלה למטה להתלבש בעולמו' [בעולמות] אבי"ע [אצילות בריאה
 יצירה עשיה] בחינת עבדו את⁴² ה' בשמחה שזהו יתרון ומעלת הנשמות על המלאכים שהמלאכים אין להם
 רק בחינת רנה בלבד שהיא בחי' העלאה והתכללות ממטה למעלה

أما صفة النهار، أي استمداد أור אין סוף تبارك من الأعلى إلى الأسفل، ليلبس في عوالم الانبثاق (אצילות, Atzilus)، والخلق (בריאה, Beriah)، والتكوين (יצירה, Yetzirah)، والفعل (עשיה, Asiyah)، فهي جانب «أخدموا ه' بفرح». وهذا هو فضل النفوس على الملائكة وسموها عليهم: فالملائكة ليس لهم إلا جانب الترنم وحده، وهو جانب الصعود والاندماج من الأسفل إلى الأعلى،

«النهار» هو الحركة المعاكسة: إنزال أور אין סוף من الأعلى إلى الأسفل، إلى العوالم الأربعة: الانبثاق والخلق والتكوين والفعل؛ وهذا هو «أخدموا ه' بفرح». وفي ذلك تفوق النفوس على الملائكة، إذ ليس للملائكة في خدمتهم سوى الترنم، أي الصعود من الأسفل إلى الأعلى.

משא"כ נשמת ישראל יש להם עבודה נוספת בבחי' המשכה מלמעלה למטה מההעלם אל הגילוי שכל
 שמחה היא התגלות הפנימיות וכו'

أما نفوس إسرائيل، فلها خدمة إضافية، تتمثل في الاستمداد من الأعلى إلى الأسفل، من الخفاء إلى الظهور؛ لأن كل فرح هو إظهار البعد الباطني (פנימיות, pnimiyus)، إلخ،

لنفوس إسرائيل خدمة أخرى: أن تستمد الألوهية إلى الأسفل، وأن تخرج ما هو خفي إلى العلن. والفرح هو إظهار ما في الباطن.

כנודע שבחי' שמחה זו היא מהמשכת אור א"ס ב"ה בתומ"צ [בתורה ומצות] (שנתנו לישראל דוקא
 משא"כ המלאכים בקשו תורה תנה הודך על השמים⁴³ ולא ניתן כו').

كما هو معلوم، فإن هذا الفرح ينشأ من استمداد أور אין סוף تبارك في التوراة والوصايا (מצוות, mitzvos)، اللتين أُعطيتا لإسرائيل خاصة؛ أما الملائكة فطلبوا التوراة قائلين: «ضع مجدك على السموات»، ولم تُعطَ [لهم]، إلخ.

ينشأ هذا الفرح من استمداد أور אין סוף عبر التوراة والوصايا، اللتين أُعطيتا لإسرائيل ولم تُعطيا للملائكة. ويروي التلمود أن الملائكة طلبوا أن تبقى التوراة في السماء، مستشهدين بقولهم: «ضع مجدك على السموات»، لكنها لم تُعطَ لهم.

וכמ"ש והיו הדברים האלה ⁴⁴ אשר אנכי מצוך היום וגו' אנכי מי שאנכי ⁴⁵ כו'

וכמו הוא מکتוב: «והנה הקلمات אשר אמר בהן אני (אנכי, Anochi) היום», إلخ; «אני, מִן אֲנִי», إلخ.

נִקְרָא עֲבָרָה «הנה הקلمات אשר אמר בהן אני» על־אִן הוֹסַיָּא תִּסְדֵּר עַן «אני, מִן אֲנִי», אִי עַן זֹאת ה' נִפְשָׁהּ. ויִקְרָא הַמִּקְרָא הָאוֹל בִּי תוֹרָה אֹר (תורה אור), בִּי בִּרְשִׁית, הָאֵיָהּ בַּחֲדִיקָה נִפְשָׁהּ: מִן חֲלָל «הנה הקلمات» תִּכְשֹׁף הָאֵיָהּ נִפְשָׁהּ, וְתֵאֵת הַתּוֹרָה אֶל הַיּוֹד.

כי הגם שממטה למעלה כתיב בואו לפניו ברננה שא"א להיות בחי' העלאה והתכללות כ"א בבחי' צדקתך ⁴⁶ ובחי' רננה ברמשא אבל מלמעלה למטה אור א"ס ב"ה מאליו וממילא נמשך גם מבחי' אנכי

מי שאנכי כי לפניו ית' כחשיכה כאורה. ⁴⁷

פִּמַּע אֲנֵה מִכְתּוּב, בִּי הַסְּעוּד מִן הָאֲסָפֶל אֶל הָאֲעֻלָּה, «אֲפִלּוּ אִמָּמֶה בַּתְרִנָּה», אִזְלָה יִמְכֵּן אֲנִי יִכּוֹן הֵנָּה אֲרִתְּקָא וְאִנְדִּמָּא אִלָּא בִּי גַּנְבַּת «בְּרָכָה» וְגַנְבַת «הַתְרִנָּה בִּי הַמֶּשֶׁה», אִלָּא אֲנִי אֹר אִין סוּף תִּבָּרַךְ, בִּי הַסְּמִדָּא מִן הָאֲעֻלָּה אֶל הָאֲסָפֶל, יִנְסָב תִּלְקָאִיָּהּ וּמִן תִּלְקָא נִפְשָׁהּ, חֲתִי מִן גַּנְבַּת «אני, מִן אֲנִי»; לֹאֲנִי הַזְּלֵמָה וְהַנּוֹר שׁוּאָה אִמָּמֶה, תִּבָּרַךְ.

בִּי הַסְּעוּד מִן הָאֲסָפֶל אֶל הָאֲעֻלָּה, לֹא תִסְטַיֵּעַ הַנִּפְשָׁה אֲנִי תִרְתַּקִּי אִלָּא עֲבֵר שֶׁפֶת הַמַּלְכוּת (מַלְכוּת, Malchus), «בְּרָכָה», אִי «הַתְרִנָּה בִּי הַמֶּשֶׁה». אֲמָ מִן הָאֲעֻלָּה אֶל הָאֲסָפֶל, בִּינְסָב אֹר אִין סוּף מִן תִּלְקָא נִפְשָׁהּ, חֲתִי מִן זֹאת ה'; פִּי-הַזְּלֵמָה כַּלְנוֹר» אִמָּמֶה, וְלִזְלָה לֹא יִחְוֹל הַחֶפֶז דּוֹנֵה.

11 וכמ"ש המשפילי לראות ⁴⁸ בשמים ובארץ שמים וארץ רוחניות וגשמיות הכל שוה לפניו ית' השוה ומשוה קטן וגדול. ⁴⁹

כִּמָּה וֹרֵד: «הַזֵּי יִחְפֹּץ [נִפְשָׁהּ] לִינְזֵר אֶל הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ»: פַּלְשֵׁמָה וְהָאָרֶץ, וְהַרוּחָנִיָּה וְהַמַּדִּיָּה, כֻּלָּהּ שׁוּאָה אִמָּמֶה, תִּבָּרַךְ; «הַזֵּי יִסְאֹוִי וַיַּגְדִּיל הַסְּפִיר וְהַקְּטִין שׁוּאָה».

יִסְפֵּי הַמְּזֹמֶר ה'; וְהוּא יִנְזֵר אֶל הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ עַל חֵד שׁוּאָה: פַּלְרוּחָנִי וְהַמַּדִּי שׁוּאָה עֵנְדֵהּ. וְתִרְדַּע עֲבָרָה «הַזֵּי יִסְאֹוִי וַיַּגְדִּיל הַסְּפִיר וְהַקְּטִין שׁוּאָה» וְהַקְּטִין שׁוּאָה» בִּי תִרְנִימָה הַיּוֹם הַמְּהִיבָה Ha'ochez Beyad.

והמשכה זו היא ע"י תומ"צ [תורה ומצות] הדברים האלה אשר אנכי ⁵⁰ וגו' רמ"ח מצות הם רמ"ח איבריך דמלכא ⁵¹ דהיינו כמשל האיברים שבהם מלובשת הנשמה ובהמשכת האיברים נמשכת גם הנשמה המלובשת בהם.

וְהַזֶּה הַיִּמְדָּא הַנָּזֵל יִתֵּם בְּאוֹסֶטֶת הַתּוֹרָה וְהַוִּסָּיָה (מִצְוֹת, mitzvos): «הנה הקلمات אשר אני (אנכי, Anochi)...» إلخ. וְהַוִּסָּיָה הִיא 248 «אֲגָזָה הַמֶּלֶךְ הִיא 248»; אִי, כִּמָּה בִּי מִתַּל הָאֲגָזָה הַזֵּה תִּחַלּ בִּיהָ הַנִּפְשָׁה: בִּיגְדֵב הָאֲגָזָה תִּגְדֵּב אִיבָּזָה הַנִּפְשָׁה הַחַלָּה בִּיהָ.

יָאֵתִי זֶה הַתְּדַפֵּק אֶל הָאֲסָפֶל בְּאוֹסֶטֶת הַתּוֹרָה וְהַוִּסָּיָה. וְתִסְמָי הַוִּסָּיָה הַיִּיגָבִיבִי הִיא 248 «אֲגָזָה הַמֶּלֶךְ הִיא 248»: כִּמָּה תִּנְתַּקֵּל הַנִּפְשָׁה חֵיטְמָה תִּחַרְכֵּת הָאֲגָזָה הַזֵּה תִמְלֹוּהָ, יָאֵתִי נֹר ה'; אִיבָּזָה מִעַן הַוִּסָּיָה.

ודרך כלל נחלקים לג' קוין חסד דרועי' [דרועא] ימינא⁵² היא בחי' צדקה כו' ותורה היא קו הממוצע (וכנודע שהתורה היא בחינת אברים הפנימיים ושאר מצות הם אברי' [אברים] החיצונים כו').⁵³

ובوجه عام, تنقسم إلى ثلاثة خطوط: «الإحسان (חסד, Chesed) هو الذراع اليمنى»، وهو جانب (בחינה, bechinah) الصدقة (צדקה, tzedakah)، إلخ؛ أما التوراة فهي الخط الأوسط. (ومعلوم أن التوراة هي جانب الأعضاء الباطنة، بينما سائر الوصايا، מצות، هي الأعضاء الظاهرة، إلخ).

تنظم الوصايا في ثلاثة خطوط: في اليمين خط الإحسان (חסד)، الذي تندرج فيه الصدقة؛ والتوراة هي الخط الأوسط. وتشبه العبارة الاعتراضية التوراة بالأعضاء الباطنة، وسائر الوصايا بالأعضاء الظاهرة.

וזהו עבדו את⁵⁴ ה' הוא א"ס ב"ה הנמשך אורו מלמעלה למטה בתורה ועבודה כו' בשמחה היא שמחה של מצוה ואמרו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] וכן לדבר הלכה⁵⁵ והשמחה היא מבחי' גילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש על נפשם כו'.

وهذا هو [معنى] «اخدموا ه'»: اللامتناهي (אין סוף, Ein Sof)، تبارك، الذي يُجذب نوره من الأعلى إلى الأسفل في التوراة والخدمة [الإلهية]، إلخ. «بفرح»: أي فرح الوصية (מצוה, mitzvah)، وقد قال حكماؤنا، ז"ל: «وكذلك في مسألة فقهية (הלכה, halachah)»؛ وهذا الفرح ناشئ من تجليّ النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) ذاته على نفوسهم، إلخ.

تشير عبارة «اخدموا ه'» إلى اللامتناهي، الذي يُجذب نوره إلى الأسفل من خلال التوراة والخدمة الإلهية؛ أما «بفرح» فتعني فرح الوصية، وقد وسّع الحكماء هذا المعنى ليشمل دراسة الهالاخاه. وهذا الفرح هو النور اللانهائي نفسه متجليًا للنفس.

והיינו ע"י כי באו לפניו ברננה תחלה⁵⁶ כנ"ל והכתוב מדבר מלמעלה למטה עבדו את ה' בשמחה והיאך תבואו למדרגה זו כשתבאו לפניו ברננה:

ويتحقق ذلك بأن «تأتوا أمامه بالإنشاد» أولاً، كما [يُبين] أعلاه. والآية تتحدث من الأعلى إلى الأسفل: «اخدموا ه' بفرح»؛ فكيف تبلغون هذه الدرجة؟ حين «تأتون أمامه بالإنشاد».

لا يأتي هذا الفرح إلا بعد «المجيء أمامه بالإنشاد» أولاً. وثقراً الآية على أنها تتحدث من الأعلى: فنصفها الأول يأمر بالفرح، ونصفها الثاني يبين كيفية بلوغه، وذلك بالإنشاد.

صهيون: الوصايا علامات

12 ובזה יובן מ"ש רני ושמחי בת ציון⁵⁷ כי כנ"י [כנסת ישראל] בגלות נק' בת ציון. וביאור ענין ציון יובן

בהקדמי [בהקדים] להבין מ"ש ימלוך ה' לעולם אלהיך ציון לדור ודור הללו יה.

وبهذا يُفهم ما كُتب: «غُثِّي وابتهجي يا ابنة صهيون»، لأن جماعة إسرائيل في المنفى تُسمّى «ابنة صهيون». ويتضح معنى «صهيون» بفهم ما كُتب أولاً: «سيملك ה' إلى الأبد (לעולם, le'olam), אלהיך يا صهيون, من جيل إلى جيل؛ هללוيا».

تعود هذه المقالة (מאמר) إلى الآية التي افتتحت بها. فجماعة إسرائيل في المنفى، أي الشعب اليهودي بأسره، تُسمّى «ابنة صهيون»، ولشرح «صهيون» تتناول آية من المزامير تربط مُلك ה' بصهيون.

וביאור הענין כי להיות ימלוך ה' לעולם בחינת מקום לדור ודור בחינת זמן היינו ע"י בחינת ציון.

وتفسير الأمر أن [يكون] «سيملك ה' إلى الأبد (לעולם)» — وهو مستوى المكان — [و]«من جيل إلى جيل» — وهو مستوى الزمان — إنما يتحقق بواسطة مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) صهيون.

في عبارة «سيملك ה' إلى الأبد»، يمكن أن تعني كلمة «לעולם» أيضاً «العالم»، ولذلك تدل على المكان؛ أما «من جيل إلى جيل» فتدل على الزمان. ويتحقق مُلك ה' على كليهما بواسطة «صهيون».

כי הנה כתיב בצלמנו כדמותנו⁵⁸ הן רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא⁵⁹ והיינו רוחניות המצות

ורוחניות התורה כמן שהן למעלה באור א"ס ב"ה שהן הן בצלמנו ממש.

فقد كُتب: «على صورتنا، على مثالنا»؛ وهذه هي «الوصايا (מצות) 248، أعضاء الملك 248». أي روحانية **מצות** وروحانية التوراة كما هما في الأعلى، في النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof), **ב"ה**, وهما حقًا «على صورتنا».

تُفسّر عبارة «على صورتنا، على مثالنا» وفق تعليم تيكوني زohar (תיקוני זהר) الذي يقول إن الوصايا 248 هي «أعضاء الملك 248». وواقعها الروحي، كما هو قائم في الأعلى في النور اللانهائي، هو حقًا «الصورة» الإلهية.

אך גשמיות המצות כמו שנתלבשו בענינים גשמיים ציצית של צמר ותפלין על הקלף הם רק בחינת

ציון מלשון סימן כמו ציון המצוינת⁶⁰

لكن الجانب المادي من **מצות**، كما تجسّد في أمور مادية، مثل الأهداب الطقسية (ציצית, tzitzis) من الصوف والتفليן (תפלין, tefillin) على الرقّ، ليس إلا جانب «صهيون» بمعنى علامة (צייון, tziyun)، كما في «صهيون المتميّزة» (המצוינת, ha-metzuyenes).

الوصايا المادية، مثل الأهداب المصنوعة من الصوف والتفليן المكتوب على الرقّ، ليست إلا «صهيون»؛ لأن **צייון** تعني علامة أو دلالة. وعبارة «صهيون المتميّزة» (ha-metzuyenes)، الواردة في صلوات الهوشعانات، تلاعبً بالجذر نفسه.

דהיינו שהמצות הגשמיות הם רומזים להרוחניות⁶¹ שבהם ועל ידם נמשך רוחניות אור א"ס ב"ה

أي إن **מצות** المادية تشير إلى الروحانية الكامنة فيها، وبواسطة ثستجلب روحانية النور اللانهائي **ב"ה** إلى الأسفل، فالعلامة تدلّ على ما يتجاوزها: **מצות** المادية تشير إلى واقعها الروحي، وبواسطة ثستجلب ذلك النور الروحي إلى الأسفل.

כמו טלית וציצית של צמר בבחינת עטה אור כשלמה⁶² לבושיה כתלג חיור⁶³ ושער רישיה כעמר נקא כי ציצית הן בחינת שערות כו'.⁶⁴

مثل شال الصلاة (טלית, tallis) والأهداب الصوفية **ציצית**، من جهة «يلتحف [بنفسه] بالنور كأنه رداء»، و«لباسه كالثلج الأبيض، وشعر رأسه كالصوف النظيف»؛ فإن **ציצית** من قبيل الشعر، إلخ.

يذكر شال الصلاة وأهدابه الصوفية بآيات تصف **ה'** ملتقًا بالنور كأنه رداء، ولباسه أبيض كالثلج وشعره كالصوف النظيف. وتقابل **ציצית** «الشعر»: خيوط مادية تشير إلى واقع روحي.

13 וע"ד זה כל המצות וכן התורה ע"י עסק התורה בגשמיות שנתלבשה בענינים גשמיים נמשך אור תורה העליונה הרוחנית שמדברת בענינים רוחניים.

وكذلك جميع الوصايا (**מצות**, mitzvos)، وكذلك التوراة: من خلال الانشغال بالتوراة في صورتها المادية، إذ تلبّست بأمور مادية، يُجذب نور التوراة العلوية الروحانية، التي تتحدث عن أمور روحانية، إلى الأسفل.

والأمر نفسه ينطبق على كل وصية وعلى دراسة التوراة. فالتوراة كما نتعلمها تتناول أمورًا مادية، ومع ذلك فإن دراستها تجذب إلى الأسفل نور التوراة العلوية، التي تتحدث عن حقائق روحانية.

והרי התורה והמצות גשמיות הם סימנים וציונים להרוחניות. ובהן ועל ידן נמשך אור התורה והמצות מרוחניות לגשמיות והן הן בחי' מקור להיות בחי' מקום וזמן.

وهكذا، فإن التوراة والوصايا في صورتها المادية علامات ومعالم (**ציונים**, tziyunim) على الروحانية. وفيهما وبواسطتهما يُجذب نور التوراة والوصايا من الروحانية إلى المادية؛ وهما نفسيهما بمثابة مصدر وجود المكان والزمان.

إذًا، فالتوراة والوصايا الماديتان «علامات» على الروحانية. ومن خلالها ينتقل النور من الروحاني إلى المادي، وهما مصدر المكان والزمان نفسيهما؛ ولذلك تكون سيادة **ה'** على المكان والزمان «من خلال صهيون».

14 וע"ד זה תקנו רז"ל [רבתינו זכרונם לברכה] **ברכות המצות לפני כל מצוה ברוך אתה וכו' כי ברוך מלשון המברך הגפן⁶⁵ שכופף ראש הזמורה לארץ ומשם צומח גפן אחר והיינו בחי' השפעה והברכה מעולם ועד עולם**

وعلى هذا النهج، شرّع حكماؤنا، ז"ל، بركات الوصايا (מצות, mitzvos)، تُقال قبل كل وصية: «مبارك أنت»، إلخ. فكلمة «مبارك» (ברוך, baruch) مشتقة من مصطلح «مَن يرقّد الكرمة» (המברך, ha-mavrich): إذ يحني طرف الغصن إلى الأرض، فتنبت من هناك كرمة أخرى. وهذا هو جانب الإمداد والبركة (ברכה, berachah) من عالم إلى عالم.

تستعمل البركة التي تُقال قبل كل وصية عبارة «مبارك أنت»، وفيها كلمة baruch؛ ويربط المقالة هذه الكلمة بمصطلح في המשנה (משנה) لوصف ترقيד الكرمة: ثني غصن وغرسه في الأرض حتى تنبت منه كرمة جديدة. وهكذا تعني البركة إنزال فيض من عالم إلى العالم الذي يليه.

לכן כתיב גבי יוסף ויקראו לפניו אברך^{66, 67} לפי שהיה צדיק המקשר ומשפיע⁶⁸ ומברך מעולם ועד עולם.⁶⁹

לذلك كُتب عن يوسف (يوسف): «ونادوا أمامه: أفريخ» (אברך, Avrech)، لأنه كان رجلاً صالحاً (צדיק, tzaddik) يصل بين العوالم ويمنح الفيض، ويمتدّ عابراً (מברך, mavriach) من عالم إلى عالم.

فلما نُصّب يوسف حاكماً، نادوا أمامه «أفريخ»، وهي في ظاهرها نداء إلى ثني الركبة؛ لكن المقالة يستشفّ فيها معنى «مَن يرقّد الكرمة» (המברך), وهو أصل كلمة baruch. كان يوسف رجلاً صالحاً يصل بين العوالم وينقل الفيض بينها؛ ويضيف النص لفظ mavriach، أي «يمتدّ عابراً»، وهو اللفظ المستعمل لوصف العارضة الوسطى في المِشكان (משכן, Mishkan)، التي امتدت «من طرف إلى طرف».

15 וענין ברכה זו⁷⁰ הוא להיות המשכה והברכה מעולם ועד עולם כדי להיות גילוי מלך העולם להיות בחינת עולם בבחינת מלך

مغزى هذه البركة أن يُستمدّ الفيض وتُستجلب البركة من عالم إلى عالم، لكي يتجلّى «ملك العالم» (עולם, olam)، ويكون جانب «العالم» في مرتبة «الملك».

المقصود من البركة إيصال الفيض من عالم إلى عالم، حتى يتجلّى **ה'** بوصفه «ملك العالم»، كما تقول ألفاظ البركة. والمقصود أن يصبح «العالم» موضعاً يُحسّ فيه بملكه.

דהיינו שיהא גילוי מלכותו ית' נראה לעין כל העולם שלא יהא העולם בבחינת העלם והסתר על בחינת מלוכה.

أي أن يكون ظهور ملكوته، تبارك، مرئياً لعين العالم كله، فلا يكون العالم في حالة حجاب وسرّ يحولان دون ظهور صفة الملك.

الغاية أن يكون ملكوت **ה'** مرئياً للعالم كله، فلا يعود العالم يحجبه.

في قولنا «مبارك أنت، **هوي'** / **شم هوي'**، **ألكينو'**»، تعني كلمة «مبارك» إيصال **هوي'** / **شم هوي'**، الاسم الدال على ما وراء العالم، إلى **ألكينو'**، أي الاسم الإلهي المستتر في الطبيعة. ومن هناك ينمو ملكوته حتى ينكشف، كما تنمو كرمة جديدة من فرع مُرَقَّد.

القسم 6 • 16١-17

18

דהיינו בהקדים⁷⁵ בחינת רינה ושמחה כנ"ל להיות בואו לפניו ברננה⁷⁶ בבחי' רננה ברמשא ממטה למעלה.⁷⁷

אִי בָּאֵן יִסְבֹּק זֶלֶק בַּחֲיִנָּה הַתְּרִנֵּם וְהַפְּרִיחַ, כִּמָּא [שְׁרַח] אֲעֵלֶה, לְכִי יִכּוֹן הַמֶּרֶץ בִּי [חַל] «תֵּעָלֹא אִמָּמִי בְּתְרִנֵּם», בִּי בַּחֲיִנָּה «הַתְּרִנֵּם בִּי הַמֶּסֶא», מִן הָאֲסָפֶל אֶלֶּי הָאֲעֵלִי.

תעני מبادרה ישראל אֲנִי תִּקְדָּם אֲוֹלָא הַתְּרִנֵּם וְהַפְּרִיחַ הַלְּזִין שְׁרַח אֲעֵלֶה: «תֵּעָלֹא אִמָּמִי בְּתְרִנֵּם»; אִי הַסְּעוֹד מִן הָאֲסָפֶל אֶלֶּי הָאֲעֵלִי, «הַתְּרִנֵּם בִּי הַמֶּסֶא».

17 וע"ד זה תקנו פסוקי דזמרה להקדים שבחו של מקום כדי שיתפעל הלב. וכן יוצר אור וענין קדושת המלאכים

ועלִי הַזֶּה הַנְּחוּ, סֵן [הַחֲכָמָא] אֵיִת הַנְּשִׁיד (פְּסוּקֵי דְזִמְרָה, Pesukei deZimrah), כִּי יִקְדָּמוּ תֵּנָא ה' הַחֲזֵר בִּי כָל מְקָא אֲוֹלָא, בִּיִּתְחַרֵּק הַלֵּב. וְכִזֶּלֶק [הַבְּרָכָה] מִנְשֵׂי הַנּוֹר (יוֹצֵר אֹר, Yotzer Or), וּמִסְאַלָּה קְדָּסָה הַמַּלְאָכָה (קְדוּשָׁה, Kedushah):

וַיַּגְדִּי תְּרִיבִּת סָלָה הַבֹּחַר עַל הַנְּסִיק נִפְסֵה. פִּתְאִית מִקְּטָע הַנְּשִׁיד, וְהִי מִזְמִיר הַתֵּנָא, אֲוֹלָא לְכִי תִּוְקֵץ הַלֵּב, תִּמָּא תֵּאֲתִי בְּרָכָה יוֹצֵר אֹר, הַתִּי תִּסְפֵּף כִּיִּף יִקְדָּס הַמַּלְאָכָה ה'.

איך כי והאופנים ברעש גדול כו' הכל הוא בבחי' ממטה למעלה בבחינת רינה לצאת מנרתק הגוף ולבושי נפש הבהמית כו'

כִּיִּף אֲנִי «הָאֻפָּנִים (אֻפָּנִים, Ofanim), בְּזִיגִי עֲזִיזִים», אִלֶּךְ: כָּל זֶלֶק יַגְדִּי עַל נְחוּ הַסְּעוֹד מִן הָאֲסָפֶל אֶלֶּי הָאֲעֵלִי, בִּי חַנֵּף הַנְּשִׁיד, לְהַצֵּיחַ מִן גִּלְגָּל הַגִּשְׁד וּמִלְבָּשׁ הַנֶּפֶשׁ הַחַיּוּאִית (נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית, nefesh habahamis), אִלֶּךְ.

תִּסְפֵּף בְּרָכָה יוֹצֵר אֹר הַסְּעוֹד הָאֻפָּנִים (אֻפָּנִים), וְהֵם טָאִנָּה מִן הַמַּלְאָכָה, «בְּזִיגִי עֲזִיזִים». וְהַזֶּה כָּלֵה הַסְּעוֹד מִן הָאֲסָפֶל אֶלֶּי הָאֲעֵלִי: נְשִׁיד יִרְפֵּעַ הַנֶּפֶשׁ חָרָג הַגִּשְׁד וּמִלְבָּשׁ נֶפֶשׁ הַבְּהֵמִית.

ואח"כ היא עבודת השמחה בגילוי אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש על נפשו בק"ש [בקריאת שמע] וכו'
תִּמָּא תֵּאֲתִי חֲדָמָה הַפְּרִיחַ, בְּאִנְכֻשָׁף הַנּוֹר הַלֵּאֲנִהֲאִי נִפְסֵה (אֹר אֵין סוֹף, Or Ein Sof), מְבָרַךְ הוּא, עַל רוּחֵה, בִּי תִּלְאוּת הַשְּׂמָע (קְרִיאַת שְׁמַע, Shema), אִלֶּךְ.

וְלֹא תֵּאֲתִי חֲדָמָה הַפְּרִיחַ אִלָּא בְּעַד זֶלֶק: אִנְכֻשָׁף אֹר אֵין סוֹף לְנִפְשִׁי בִּי קְרִיאַת הַשְּׂמָע.

משא"כ כשלא תוקדם בחי' הרינה אזי לא תשכון גלוי השמחה רק היא בחינת נקבה ומקבל מאתערוותא דלעילא שהרי מ"מ מאתערוותא דלעילא יורד ונמשך אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בכל מצוה שעשה וכדכתיב למעני למעני אעשה⁷⁸

أما إذا لم يسبق جانب النشيد، فلن يستقرّ انكشاف الفرح [هناك]؛ بل لا يكون إلا في مقام الأنثى والتلقي من استشارة من الأعلى (אתערוותא דלעילא, isarusa dileila). ففي كل حال، ينزل אור אין סוף، مبارك هو، من استشارة من الأعلى ويُمَد في كل وصية (מצוה, mitzvah) أداها المرء، كما هو مكتوب: «من أجلي، من أجلي أفعل [ذلك]».

حين لا يسبق النشيد، لا يستقرّ الفرح في النفس؛ بل يبقى المرء متلقياً فحسب، بمنزلة «الأنثى»، لما يأتي من الأعلى. ومع ذلك، ينزل אור אין סוף في كل وصية أداها، بمبادرة ה' نفسه، أي باستشارة من الأعلى، كما يقول إشعيا: «من أجلي، من أجلي أفعل ذلك».

אלא שאינו כ"א בבחי' חיצוניות משא"כ בואו לפניו להיות נכלל בבחי' פנימיות אינו אלא ברננה.

غير أن ذلك لا يكون إلا في البعد الظاهري (חיצוניות, chitzoniyus)؛ أما «تقدّموا أمامه»، لكي يندمج المرء في البعد الباطني (פנימיות, pnimiyus)، فلا يكون إلا «بالنشيد».

لكن النور الذي يأتي بهذه الطريقة يظلّ ظاهرياً؛ ولا يندمج المرء في البعد الباطني إلا بأن «يتقدّم أمامه بالنشيد».

القسم 7 • 18-19

تعزية النبي

18 וזהו שבא הנביא לנחם את בני ישראל אפי' [אפילו] בזמן הגלות שנק' בת ציון ולא ציון שאעפ"כ [שאף על

פי כן] רני ושמחי והיינו מפני כי הנני בא⁷⁹ כו'

وهذا هو سبب مجيء النبي ليعزي بني إسرائيل حتى في زمن المنفى، حين يُدعون «ابنة صهيون» لا «صهيون»؛ ومع ذلك: «أنشدي وابتهجي». وهذا لأن «ها أنا آتٍ» إلخ.

تُسَرّ الآن كلمات النبي. حتى في المنفى، حين لا يكون إسرائيل سوى «ابنة صهيون»، يأمرهم النبي أن ينشدوا ويبتهجوا، لأن «ها أنا آتٍ».

כי הנה יש אתערותא דלעילא שהיא לעילא לעילא מקום שאין אתערותא דלתתא מגעת שם כלל הוא בחי' סובב כל עלמין ומשם יומשך גילוי שפע ואוא"ס [ואור אין סוף] ב"ה גם בבחינת בת

فهناك استشارة من الأعلى (אתערותא דלעילא, isarusa dileila) رفيعة إلى ما فوق، إلى موضع لا تبلغه استشارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata) مطلقاً؛ وهذا هو مستوى أو جانب (בחינה, bechinah) النور المحيط بجميع العوالم (סובב כל עלמין, sovev kol almin). ومن هناك سيُنزّل انكشاف الفيض والنور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، المبارك تعالى، إلى مستوى (בחינה) «الابنة» أيضاً.

ثمة استشارة من الأعلى ترتفع إلى علوٍ بالغ لا تبلغه أي مبادرة بشرية: النور المحيط بجميع العوالم (סובב כל עלמין, sovev kol almin)، وهو أعظم من أن يدخلها. ومن هناك سيفيض النور حتى إلى «الابنة»، المتلقية التي لم تستثر نفسها أولاً.

וזה יהיה לעתיד לבא שנא' [שנאמר] הנה ישכיל עבדי⁸⁰ ירום ונשא וגבה מאד ונחה עליו רוח⁸¹ ה' וגו' והריחו⁸² וגו'.

وسيكون هذا في الزمن الآتي، كما قيل: «ها إن عبيد يفلح؛ يرتفع ويرفع ويسمو عاليًا جدًا»؛ و«تحلّ عليه روح ה'» إلخ؛ و«ويستشعر» (והריחו, ve-haricho) إلخ.

سيحدث هذا في الزمن الآتي، كما تقول نبوءات إشعياء عن العبد الذي سيرتفع إلى علوٍ عظيم، وعن روح ה' التي ستحلّ عليه.

19 וזהו ולציון יאמר איש ואיש יולד בה⁸³ פי' שיהא הכל בבחי' איש אפי' [אפילו] בחי' בת

وهذا [معنى] «ولصهيون يقال: رجل ورجل وُلد فيها»: أي إن كل شيء سيكون في مرتبة «الرجل»، حتى مرتبة «الابنة».

تُقرأ عبارة «ولصهيون يقال: رجل ورجل وُلد فيها» بوصفها وعدًا بأن يكون كل شيء في مستوى «الرجل»، أي المعطي، حتى «الابنة».

והיינו מפני כי הוא יכוננה עליון שהמכון יהיה אור עליון מאד נעלה. וזהו כי הנני בא ושכנתי⁸⁴ בתוכך. הנני אני בעצמי כביכול אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה ממש.

وذلك لأن «هو يثبتها، العليّ (علיון, elyon)»: أي إن التأسيس (המכון, machon) سيكون نورًا علويًا، أي علويًا، بالغ الرفع جدًا. وهذا [معنى] «فها أنا آتٍ وأسكن في وسطك»: «ها أنا»، أنا بنفسي، على حدّ التعبير، النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) نفسه، تبارك هو.

وذلك لأن «العليّ (علיון) يثبتها»: فأساسها نور فائق العلوّ ورفيع جدًا. ومعنى «ها أنا آتٍ وأسكن في وسطك» أن ه' نفسه، على حدّ التعبير، هو أור אין סוף بعينه.

مصباح חנוכה

20 וזהו ענין נר חנוכה שתקנו על פתח הבית⁸⁵ מבחוץ והוא כענין פתחו לי שערי צדק⁸⁶

وهذا هو معنى مصباح حانوكا (חנוכה, Chanukah), الذي [سنه الحكماء] عند مدخل البيت من الخارج. وهو على نحو معنى: «افتحوا لي أبواب البر».

يوضع مصباح حانوكا عند مدخل البيت من الخارج. وتصل المقالة الحسيدية (ماמר, maamar) بين ذلك وبين الآية: «افتحوا لي أبواب البر».

פי' שערי צדק הם מבוא להיות בחי' צדקתך ירננו⁸⁷ שע"ז זה תקנו פסוקי דזמרה

أي إن «أبواب البر» تمثل مستوى أو جانبًا (بחינה, bechinah) يكون مدخلًا إلى مستوى «ويترنمون ببرك»؛ وعلى هذا النحو سن [الحكماء] مقاطع التسبيح (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimrah).

«أبواب البر» هي المدخل إلى «ويترنمون ببرك»، أي الترثم الموجّه إلى الملكوت (ملכות, Malchus), الذي يفتح الطريق إلى الداخل. وقد أقرت مقاطع التسبيح لهذا الغرض.

אך מי שהוא מבחוץ לפתח שאין לו בחי' רננה והתפעלות הלב לא מפני זה יאבד ח"ו [חס ושלום] גלוי
אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה על נפשו

لكن من يكون خارج المدخل، ولا تكون لديه **בחינה** الترثم واستثارة القلب، لا يفقد، حاشا، انكشاف النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof)، تبارك **ה'**، على نفسه بسبب ذلك.

أما الشخص الذي يقف خارج البوابة، من دون ذلك الترثم واستثارة القلب، فلا يفقد، حاشا، انكشاف النور اللانهائي على نفسه.

אלא תקנו להדליק אור ושמך על הפתח מבחוץ שגם מבחוץ לפתח יומשך אוא"ס [אור אין סוף] ב"ה בכל
מצוה שעושי' [שעושה] ותורה שלומד.

بل سن [الحكماء] إيقاد النور والزيت عند المدخل من الخارج، لكي يُسحب النور اللانهائي، تبارك **ה'**، إلى كل وصية (מצוה, mitzvah) يؤديها المرء، وإلى التوراة [كلها] التي يتعلّمها.

لذلك وضع الحكماء النور والزيت عند المدخل من الخارج: فحتى خارج البوابة يُسحب النور اللانهائي إلى كل وصية يؤديها المرء وإلى كل ما يتعلّمه من التوراة.

ולא עוד אלא ⁸⁸ שתקנת חכמים היתה להדליק על הפתח הסמוך לרשות הרבי' [הרבים] מבחוץ ⁸⁹ דהיינו ברשות הרבים ממש מקום הקליפות לא הפכא חשוכא לנהורא כו' וזהו ונלוו גוים רבים אל ⁹⁰ ה':

وليس هذا فحسب؛ بل كان مرسوم الحكماء أن يُوقَدَ المصباح عند المدخل الأقرب إلى المجال العام، من الخارج؛ أي في المجال العام نفسه، وهو موضع القشور، أي القشرة (קליפה, kelipah)، لقلب الظلمة نورًا، إلخ. وهذا هو [معنى] «وستنضمُّ أمم كثيرة إلى ה'».

وفوق ذلك، يكون موضع المصباح عند الباب الأقرب إلى المجال العام، حيث القشور، أي القوى التي تحجب القداسة، لكي تتحوّل الظلمة نفسها إلى نور. وهذا هو معنى الآية التالية في قراءة الأنبياء (הפטררה, Haftorah): «وستنضمُّ أمم كثيرة إلى ה'».

في العمل الروحي

ينبغي أن تبدأ خدمة الإنسان بـ«الغناء»: بأن يفهم كيف يُحتجب نور ה' ويتلبّس بملكه على العالم، حتى يتوق قلبه إليه ويهتّز، كما في مقاطع التسبيح (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimrah) قبل الشماع (שמע, Shema). عندئذ فقط يستقرّ في داخله فرح التوراة والوصايا، أي النور المكشوف. ومع ذلك، فلا ينبغي لمن يقف «في الخارج» ولا يشعر بمثل هذا الاهتزاز أن ييأس: فمصباح حانوكا يعلم أن אור אין סוף يظلّ يصل إلى كل وصية يؤديها وإلى كل تורה يتعلّمها، حتى في المجال العام.

أسئلة للنقاش

1. لماذا يقول المقالة إن غناء الملائكة «ظاهري»، كمدح من يقف خارج قصر الملك؟
2. كيف يمكن لاحتجاب ה', أي «المساء»، أن يكون هو نفسه ما يوقظ التوق إليه؟
3. ما الذي تملكه النفوس ولا تملكه الملائكة، ولماذا يجب مع ذلك أن يسبق الغناء الفرّح؟
4. بأي معنى تكون خيوط ציצית (ציצית, tzitzis) والتفيلين (תפילין, tefillin) «صهيون»، أي علامة، وكيف تصيران مصدر المكان والزمان؟
5. ماذا يعلم مصباح حانوكا، الموقد في الخارج باتجاه المجال العام، من لا يشعر باهتزاز في القلب؟

חواש

الفقرة 1

1 רני ושמחי

تُحيل الحاشية القارئ إلى ملاحظات الرببي (הרבי) المصدريّة وإلى قائمة المقالة یم المطبوعة سابقاً في طبعة كيهوت. وتذكر أن هذا المقالة قيل سنة 5566 (1805–06).

ملاحظة كيهوت

ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. נאמרה בשנת תקס"ו. ראה רשימת המאמרים שם. הנחת ר' משה בן אדה"ז יודפס בסה"מ תקס"ו בהוצאה חדשה. ד"ה זה נזכר בסה"מ תרכ"ז (הוצאת תש"ס) ע' קסד. לד"ה זה ראה ד"ה רני ושמחי תשכ"ז (סה"מ מלוקט ח"ד ע' רפג).

2 רני ושמחי

النبي زكريا (זכריה). مخاطبًا شعب صهيون باسم ה': «يا ابنة صهيون، رنمي وابتهجي، فها أنا آت وأسكن في وسطك». هذه هي الآية الافتتاحية للقراءة النبوية (הפטרה, Haftarah) الخاصة بعيد حانوكا (חנוכה, Chanukah), والمقالة الحسيدية (מאמר, maamar) بأكملها تشرحها. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 2:14 זכריה ב' י"ד

רני ושמחי בת ציון כי הנני בא ושכנתי בתוךך נאמי

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'll dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

זכריה ב' יד.

3 ראיתי והנה מנורת זהב

يسأل الملاك زكريا: «ماذا ترى؟» فيجيب: «رأيت، وإذا شمعدان (مנורה, menorah) كله من ذهب، وعلى أعلاه وعاء، وله سبعة مصابيح. ويأتي هذا لاحقًا في القراءة النبوية نفسها؛ ويتساءل מאמר لماذا لا تبدأ بها، إذ يبدو هذا المقطع الأقرب إلى חנוכה. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 4:2 זכריה ד' ב'

ואמר אלי מה אתה ראה ואמר ראיתי והנה מנורת זהב קלה וקלה עלי ראשה ושבעה נרתיקה עליה שבעה ושבעה מוצקות לנרות אשר עלי ראשה:

And he said unto me: 'What seest thou?' And I said: 'I have seen, and behold a candlestick all of gold, with a bowl upon the top of it, and its seven lamps thereon; there are seven pipes, yea, seven, to the lamps, which are upon the top thereof;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 והיה צריך להתחיל מן ראיתי והנה מנורת זהב

يشير هذا المقالة إلى أن السؤال نفسه ينطبق على قراءة الأنبياء في السبت الذي تُقرأ فيه باراشات بهלותها، إذ تبدأ هي أيضًا بـ«غني وأفرحي يا ابنة صهيون».

מلاحظة كيهوت

בד"ה מנורת זהב תשכ"ז הנ"ל מדייק שצ"ל דדיוק הנ"ל הוא גם בהפטורה דשבת פ' בהעלותך, שהתחלת ההפטורה היא רני ושמחי בת ציון. ע"ש.

الفقرة 2

5 עבדו את ה' בשמחה . . ברננה

«أخدموا اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) بفرح، وأقبلوا إلى حضرته بالإنشاد». يدعو كاتب المزمور الأرض كلها إلى خدمة ה' بفرح، وإلى المجيء أمامه، إلى هيكله، بإنشاد. وتقرأ هذه المقالة (מאמר, maamar) شطري الآية على أنهما خدمتان تسلكان اتجاهين متعاكسين: فرح يُنزل من الأعلى إلى الأسفل، وإنشاد يُصعد من الأسفل إلى الأعلى. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 100:2 תהילים ק"ב

עבדו אתיה בשמחה באו לפניו ברננה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence with singing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

תהילים ק, ב.

6 ואיתא בזהר שמחה בצפרא ורננה ברמשא

قول الزوهار (זהר)، في الموضع الذي تحدده حاشية Kehot: الفرح للصباح، والإنشاد للمساء. ويهدف هذا המאמר إلى شرح معنى كل واحد من هذه المصطلحات الأربعة.

Zohar I, 229b זח"א רכט, ב

Song of Songs 5:1 שיר השירים ה' א'

באתי לגני אחתי כלה אריתי מורי עם־בשמי אכלתי יערי עם־דבשי שתייתי ייני עם־חלבי אכלו רעים שתו ושקרו דודים:

I am come into my garden, my sister, my bride; I have gathered my myrrh with my spice; I have eaten my honeycomb with my honey; I have drunk my wine with my milk. Eat, O friends; Drink, yea, drink abundantly, O beloved

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

זח"א רכט, ב. וע' באוה"ת פ' ראה ע' תשנ"ט "וענין שמחה בצפרא י"ל זהו מ"ש במ"ת ויהי ביום השלישי בהיות הבקר אור כו' בקר דיוסף כמ"ש במ"א" ע"ש. ראה באוה"ת בראשית תרפו, א. ספה"מ עזר"ת ע' מג. סט. בלקו"ת ראה כו, א. תבא מב, ג. שה"ש ה, א מציין לכאן.

7 מהו צפרא מהו רמשא מהו שמחה ומהו רננה

في هذا النص ترد مصطلحات السؤال الأربعة بترتيب معكوس: الترنم، والفرح، والمساء، والصباح.

מلاحظة كيهوت

בהנחת ר' משה בן אדה"ז בסה"מ תקס"ו ח"א: רננה . . שמחה . . רמשא . . צפרא.

8 פרק שירה

توضح هذه الطبعة التفسيرية أن برك شيرا تعليم من أقوال الحكماء يضم آيات من الإنشاد والتسبيح לה', وضعت على ألسنة جند السماء والأرض جميعًا، والنباتات، وكل كائن حي. وهو مطبوع في Otzar Midrashim وفي عدد من كتب الصلاة (סידורים, siddurim), ومنها كتاب الصلاة للحاخام يعقوب إمدن (יעקב עמדון).

מلاحظة كيهوت

ידיע' דאיהו רחמי ולא מכל אליו מדות כלל. קום רבי שמעון ויתחדשון מליו על ירך דהא רשותא אית לך (ג"א אתיהיב לך) לגלגל רזין טמירין על ירך מה דלא אתיהיב רשו לגלגל לשום בר נש עד כען.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

14 מאזני צדק

יָאמֵר ה' יִסְרָאֵל בְּאִמָּתָהּ מִזִּינִים וּמִכֵּאִיל נִזְיָהָ, וְתֵרַד הָעֲבָרָה חֲרָפִיָּה: «מִזִּינִים צִדִּיק». בְּהַמְעֵנִי הַזֶּה, הַמִּצְוֶה בְּ צִדִּיק הֵנָּה הוּא הָאֱמָנָה בְּ הַתְּיָרָה: אֲמָ הַלִּסְטָרָד פִּיקֵרָא «מִזִּינִים צִדִּיק» עַל אֲנִי מַלְכוּת, הַתִּי תִזְנֵן לְכָל וָאֶחָד מִמֵּאָסָה הַחָאֵס.

Leviticus 19:36 ויקרא י"ט:ל"ו

מִזִּינִים צִדִּיק אֲבִי־צִדִּיק אִפְתָּ צִדִּיק וְהִיוּ צִדִּיק יְהִיָּה לְכֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִמִּצְרָיִם מִצְרָיִם:

Just balances, just weights, a just ephah, and a just hin, shall ye have: I am the L-RD your G-d, who brought you out of the land of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

ויקרא יט, לו.

15 (מאזני . . דליה)

תִּסְגָּל הַמִּלְחָמָה אֲנִי הַזֶּה הַשְׁרָח הַלְּעֵצָה לְעִבָּרָה «מִזִּינִים הַעֲדָל» מִוּגֻד אִיפֹא בְּמִחְשׁוֹתָהּ 1824.

מلاحظة كهوت

המוסגר נמצא גם בבזר 1824.

16 צדק מלאה ימינך

מִזְמוֹר לְבָנֵי־אֶשְׁכּוֹר בְּיָמֵי ה' בּוֹשֵׁף חָמִי אוֹרְשָׁלַיִם: כִּכְמָא אֲנִי אִשְׁמֵהּ, כִּכְלֵךְ יִבְלֵג תִּסְבִּיחֵהּ אֶחָדִי הָאָרֶץ, וְ«יִמִּינֵךְ מִמְלֵכָה בַּלֵּי». וְהַמְעֵנִי הַזֶּה, הַמִּצְוֶה בְּ צִדִּיק הֵנָּה הוּא הָאֱמָנָה בְּ הַתְּיָרָה: אֲנִי הַיְמִינִים הֵי כֹחֵהּ וְחֻכְמֵהּ הָעָדָל: אֲמָ הַמִּצְוֶה בְּ צִדִּיק, אִי מַלְכוּת, בּוֹשֵׁפָהּ תִּמְלֵא הַיָּמִין, הָאִי־חֶסֶד (Chesed). (הַסִּיבָא: הַסִּיבָא: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 48:11 תהילים מ"ח:יא

בְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כִּי תִהְיֶה עַל־צִדִּיקֵי־אֶרֶץ צִדִּיק מְלָאָה יְמִינֶךָ:

As is Thy name, O G-d, So is Thy praise unto the ends of the earth; Thy right hand is full of righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

תהלים מז, יא. בהמשך מי יתגד תרמ"ב ע' רצא מציינ לכאן, ע"ש.

17 כי מלכותך מלכות כל עולמים

יִקְוֹל David בְּהַמְצוֹר 145: «מִלְכוּתְךָ מִלְכוּת כָּל־עוֹלָמוֹת, וְשִׁלְטָנוֹת בְּכָל־יָמֵיךָ: «חֲכֵם ה' אֲבִי־יָדְךָ. וְתִפְהֵם הַמִּצְוֶה מִן הַזֶּה אֲנִי כָל־עוֹלָם יִתְלַף כֹּחַ חַיָּתוֹ מִן מִלְכוּת ה'.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:יג

מִלְכוּתְךָ מִלְכוּת כָּל־עוֹלָמוֹת וּמִמְשִׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

תהלים קמה, יג.

3 الفقرة

9 נכספה וגם כלתה

«תִּתְּנוּ נַפְשִׁי, בִּלְיִשְׁתֵּךְ חֲנִינְךָ, אֶל־סַחַת אִשְׁמִי ה' (הו"י / שם הו"י, Havayah); וְלִבִּי וְجَسְדִי יִתְרַמְּנָה (ירננו, yeranenu) ל־ה' הַחַי». יִשְׁתַּחֲוֶה כָּתֵב הַמְצוֹר אֶל־סַחַת הָאֱלֹהִים, וּבִי הַנֶּפֶשׁ נִפְשָׁהּ יִתְחַוֵּל שׁוֹקֵה אֶל־תְּרִנֵּי, תַּמָּא כַּמָּה תִּכְסַּף הַמִּצְוֶה (מאמר, maamar) בֵּין שׁוֹק הַמִּלְחָמָה וְתִרְנִימֵהּ. (הַסִּיבָא: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסַּפְהָ וְגַם־כָּל־תִּרְנֵי נַפְשִׁי לְחִצְרוֹת ה' לְבִי וְגַם־יִרְנֵנוּ אֶל־אֱלֹהֵינוּ:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

10 כנודע מענין הניגון

תְּחִיל הַמִּלְחָמָה הַזֶּה אֶל־הַמִּצְוֶה לְלַחֵץ עַל הַפִּקְרָה הַמְּעוּרָה הֵנָּה, וְהִיא אֲנִי הַלֵּחַן תִּבְרִיעַ עַל תֹּאֲרֵי הַלֵּב.

מلاحظة كهوت

ראה אה"ת וישב ע' תתקצ, א. וזאת הברכה ע' א'תתסא.

11 וצדקתך ירננו

בְּהַמְצוֹר 145 (אֲשֶׁר־י, אֲשֶׁר־י), יִקְוֹל David אֲנִי הַזֶּה הַזֶּה יִסְבְּחוּ ה' יִפְיִצוּן בְּזִכְרֵךְ עֲזִיבֵיךָ, וְיִנְשְׁדוּן פְּרָחָא בְּרֵךְ, וּבִיחֲסָנֵהּ אֵלֵיהֶם וְאֵלֵי הָעוֹלָם. וְתִפְשֶׁר הַמִּצְוֶה «בְּרֵךְ» (צִדִּיקְךָ, tzidkascha) עַל אֲנִי הַמִּלְכוּת (מַלְכוּת, Malchus), וְהַלְּחָד עַל אֲנִי נִשְׁיֵד הַמִּלְחָמָה הַמְּתוֹכֶה אֵלֵי. (הַסִּיבָא: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:ז

יְזַכְּרֵנוּ רִבְיָהּ וְיִבְרַחֲנוּ וְיִצְדַּקְתְּךָ יִרְנֵנוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كهوت

תהלים קמה, ז. לְקִמְן ק, ד. בְּלִקְוֹת וְאִתְחַנֵּן ח ב. בְּבִיחָהּ יִזְלֵחֵצ ע' לִב. בְּסִיחָהּ תִּרְכִּיב ע' קִל — מִצִּינֵי לְכֹאן.

12 צדק היא מלכותא קדישא

תְּחִיל נִסְחָה הַחֲאָחַם מוֹשֵׁי «בְּחִסְבֵּי קוֹל אֵלֵיהֶם», וְתִעֵין הַמִּצְוֶה בְּאִנֵּה Patach Eliyahu בְּהַמְצוֹת תִּיכּוּנֵי זֶהָ (17b).

מلاحظة كهوت

ראה ת"ז בהקדמה יז, ב. בְּהַנָּחָה ר' מוֹשֶׁה בֶּן אֲדָה"ז מִצִּינֵי: כַּמֵּאֵר אֵלֵיהֶם [ת"ז בהקדמה פתח אליהו יז, ב].

13 צדק היא מלכותא קדישא

בְּ «פְּתַח אֵלֵיהֶם» (פְּתַח אֵלֵיהֶם), מִפְּתַח תִּיכּוּנֵי זֶהָ (תִּיכּוּנֵי זֶהָ), יִקְוֹל אֵלֵיהֶם (אֵלֵיהֶם): «הַעֲדָל (צִדִּיק, tzedik) הוּא הַמִּלְכוּת הַקִּדְשָׁה», וְיִזְכָּר בְּעַד זֶה מִבְּאִשְׁרֵי «מִזִּינִים הַבֵּר». וְתִסְתַּד הַמִּצְוֶה אֶל־זֶה לְתַבָּאִי «בְּרֵךְ» מִן מַלְכוּת.

Tikkunei Zohar 17b:4–6 תיקוני זוהר י"ז ב:ד'-ו

דִּין אֵיחָה גְבוּרָה. מִשְׁפָּט עֲמוּדָה דְּאִמְצִיעִיתָא. צִדִּיק מַלְכוּתָא קְדִישָׁה. מִזִּינֵי צִדִּיק *תִּרְיִן סְמִכֵי קְשׁוּט. הִינּוּ צִדִּיק אֹת בְּרִית. כֹּלֵל לְאִחְזָאָה אִיךְ אֲתַנְהִיג עֲלֵמָא. אֲבָל לֹא דֹאִית לָךְ צִדִּיק יִדְעָא דֹאִיהוּ דִּין. וְלֹא מִשְׁפָּט

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאחצת כיהות

נחמיה ט, ו.

24 בבחי' בטול והתכללות

תזכר החאשיה אֲנִי הַזֶּה הַכְּלָמָת גַּיִר מוֹדוּתָהּ בַּיּוֹמָהּ 1824.

מלאחצת כיהות

בבֹּךְ 1824 לִיתֵּא.

الفقرة 6

25 אליו ולא למדותיו

הִיחָלָה הַמְּרַגְעִית מִן כִּיְהוֹת לְהַזֶּה הַכְּלָמָת (חֲשִׁיתָהּ אֲדָנָהּ).

מלאחצת כיהות

פֶּרֶס שַׁעַר לִב רַב־בַּשֶּׁם הַסְּפָרִי.

26 אליו ולא למדותיו

יִקְרִיץ Pardes Rimmonim (פֶּרֶס רִמּוֹנִים) מִן Sifrei (סִפְרֵי): «יִדְעוּ הָרֶמֶם לֵבֵה, לֹא לִי שְׂפָתָהּ». וַיִּשְׁתַּעַל הַזֶּה הַמִּקָּל הַחֲסִידִי (מֵאֲמָר, maamar) זֶה לִיבִיִּין אֲנִי יִטָּל הַזֶּה (בִּיטוּל, bittul) לִדֵּי הַמִּלְאָה מוֹגֶה לִי הַנּוֹר הַלֵּאנְהִי (אֲוֵר אֵין סוֹף, Or Ein Sof) נִפְשֵׁה, הַמִּתְלַבֵּס בַּמִּלְכוּת (מִלְכוּת, Malchus).

Pardes Rimmonim 32:2 פֶּרֶס רִמּוֹנִים לִב־בַּ

27 זכר רב טובך

דָּוִד (דוֹד), בִּי Psalm 145: הַזֵּה יִמְדְּחוּ ה' (ה') «יִפְיִזוּ» בְּזִכְרֵי יִחְסֵנָה הַגְּזִיר וַיִּנְשְׁדוּן עֲדֵה. וַיִּשְׁרַח הַזֶּה מֵאֲמָר «יִחְסֵנָה» עַל אֲנִי תִדְּפֵק כּוֹה הַחַיָּה הַתִּי תִנְתַּל מִן עֵאֵל לִי עֵאֵל.

Psalm 145:7 תהילים קמ"ה:ז

זָכַר רַב־טוֹבְךָ יִבְיַעוּ וַיִּצְדָּקְתָּ יְרֵנּוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאחצת כיהות

תהילים קמ"ה, ז. ראה דרך מצותיך ד"ה ואולם ס"ג.

28 אמרו צדיק כי טוב

יִשְׁעִיָּה: «קוּלוּ עַן הַצָּדִיק אִנֶּה [חַיִּיר], לֹאֵה שִׁיאֵל תִּמְרָ אֲעֵמָלֵהּ; וּמִן הַוָּאֲחִי אֲנִי חָלָה שִׁתְּכוּן טִיבָה. וַיִּקְרָא הַזֶּה מֵאֲמָר הַעֲבָרָה בְּמַעֲנֵי «הַצָּדִיק חַיִּיר»: פֶּלֶא «חַיִּיר» הוּא הָרֶגֶל הַצָּדִיק (צִדִּיק, tzaddik) נִפְשֵׁה, הַזֵּה יִשַּׁל הַתִּדְּפֵק וַיִּנְתַּל מִן עֵאֵל לִי עֵאֵל. (הַסִּיָּאֵק: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 3:10 יִשְׁעִיָּהוּ ג'

אֲמָרוּ צִדִּיק כִּי־טוֹב כִּי־יִקְרִי מַעֲלִיָּהֶם יֵאָכְלוּ:

Say ye of the righteous, that it shall be well with him; For they shall eat the fruit of their doings

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלאחצת כיהות

יִשְׁעִיָּה ג', י.

18 (כי . . מרירות כו)

תִּסְבֹּךְ הַמִּלְחָצָה אֲנִי הַעֲבָרָה הָאֵתְרָאֲרִיָּה עַן אֲחָן הַפֶּרַח וְהַמֶּרָא מוֹדוּתָהּ אֵיכָּא בִּי מַחְסוּתָהּ 1824.

מלאחצת כיהות

הַמוֹסָגֵר נִמְצָא גַם בְּבֹךְ 1824.

الفقرة 4

19 מלכותך מלכות כל עולמים וממשתלך בכל דור ודור

יִחְנִי דָּוִד (דוֹד) עַל מֶלֶךְ ה' בּוֹשֶׁף אֲבִידָא, וְעַל שְׁלֹטָנָה בּוֹשֶׁף בָּאֲרִיָּה עֵבֶר כָּל גֵּיִל. וְתִקְרָא הַמִּקָּלָה (מֵאֲמָר, maamar) לִפְז «הָעוֹאֵל» (עוֹלָמִים, olamim) עַל אֲנִי יִדֵּל עַל הַמָּקָן, וְלִפְז «הַגֵּיִל» (דוֹר, dor) עַל אֲנִי יִדֵּל עַל הַזְּמָן; פֶּלֶאֲהֶם יִנְעַם מִן מֶלֶךְ ה'.

Psalm 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מִלְכוּתְךָ מִלְכוּת כָּל־עוֹלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וְדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

20 שְׂקוּדֵם בְּרִיאַת הָעוֹלָם לֹא הִיָּה בַחֲי' זְמַן וּמָקוֹם כָּלִל

תִּשְׁכַּר הַחֲשִׁיָּה לִי תַעֲלִים מִסְּכָל הֵנָּה בָּאִסְם הַמַּאֲגִיד מִן מְזִרִיתֵשׁ, בְּשֵׁאֵן הַקּוֹל אִנֶּה לֹא יִכֵּן הֵנָּה זְמָן אֲוֹ מָקָן קֹט קִיִּל הַחֲלֹק.

מלאחצת כיהות

רֹאה סִידוֹר עֵה אַ בְּשֵׁם הָרֶב הַמַּגִּיד. דֶּרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ נִזְ, אַ וְאֵילֶךְ. סִפֵּר הַחֲקִירָה קִיב, בַּעֲנִין שַׁעוֹר זְמָן.

21 וזהו מלכותך . . שכשמו כן הוא אין לו סוף

בַּחֲסֵב הַחֲשִׁיָּה, תִּקְרִיץ הַזֶּה הַמִּקָּלָה הַמִּתְאַחֶרֶת הַמִּקְטַע מִן «מִלְכוּתְךָ מִלְכוּת כָּל הָעוֹאֵל» לִי «לֹא נְהִיָּה לֵה».

מלאחצת כיהות

מִוִּבֵּא בְּדִיָּה חַיִּיב אָדָם לְבָרֵךְ תַּרְלִי"ח פֶּרֶק יֵא. וּבְדִיָּה מִי יִתְנַךְ תַּרְמִ"ב פֶּרֶק ה'.

الفقرة 5

22 מלאה ימינך

«יִמִּינְךָ מִמְלֵאָה בָּאֲעֵל». וַיִּקְרָא הַזֶּה מֵאֲמָר (maamar) הָאֵן עַל הַנְּחוּ הָאֲתִי: הָעֵל, אֵי הַמִּלְכוּת (מִלְכוּת, Malchus), יִמְלָא הַיָּד הַיְּמִינִי, וְהִי גַּאֲב הָאֲחִסָּאן.

Psalm 48:11 תהילים מ"ח:יא

כְּשִׁמְךָ אֱלֹהִים כֹּן תִּהְלֶתְךָ עַל־קַצְוֵי־אָרֶץ צֶדֶק מִלְּאָה יִמִּינְךָ:

As is Thy name, O G-d, So is Thy praise unto the ends of the earth; Thy right hand is full of righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 ואתה מחי את כולם

בִּי הַסֻּלָּה הָעָמָה בִּי זְמַן נַחְמִיָּה (נַחְמִיָּה), יַעֲלֵן הַלָּוִיִּים אֲנִי ה' וְחֵדֵה שֶׁנַּע הַסְּמָוֹת וְהָאָרֶץ וְהַבְּחָר: «אֲנִי תַחֲיִיָּהָ כָּלָהּ, וַיִּגְדֵּן הַסְּמָא יִנְחִי לֵךְ». וַיִּפְהֶם הַזֶּה מֵאֲמָר (maamar) הַגְּמֵלָה הַתַּיִנִּית עַל אֲנִי תַיִיגָה הָאוֹלִי: פֶּגֶד הַסְּמָא יִנְחִי לֹאֵן ה' יִמְנַחֶם הַחַיָּה. (הַסִּיָּאֵק: Steinsaltz Tanakh)

Nehemiah 9:6 נחמיה ט:ו

אֲתָה־הוּא ה' לְבָדֶךָ אֲתָה עֲשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צִבְּאָם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֲתָה מַחְיָה אֶת־כָּל־בָּא הַשָּׁמַיִם לֶךְ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

quite right [about mentioning] the characteristic of night in the day, since we say "Who formest light and createst darkness"; but where is [the mention of] the characteristic of day at night? Abbai answered: [We say] "Thou rollest away the light from before the darkness, and the darkness from before the lights".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ברכות יא, ב. וראה אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרפו. וראה גם בלקו"ת פ' במדבר ה, א.

34 שמבואר בזהר לאכללא כו

عبارة الزوهار «لإدراج»، التي تشير إليها حاشية كيهوت، والمقصود هنا إدراج الليل في النهار. ويربط **המאמר** ذلك بالشوق الناشئ عن إدراج احتجاب ה'.

Zohar III, 178a זח"ג קעח, א

מلاحظة كيهوت

ראה זח"ג קעח, א ובכ"מ.

35 ישת חשך סתרו

تصوّر ترنيمة داود (דוד) للخلاص ה' هابطاً مستترًا في سحب مطرية قائمة: «جعل الظلام موضع اختفائه». ويطبّق **המאמר** ذلك على احتجاب النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof), الذي يثير الشوق إليه. (السياق: تنخ שטיאנסאלטס)

Psalms 18:12 תהילים י"ח:יב

יְשַׁת־חֹשֶׁךְ סִתְרוּ סְבִיבוֹתָיו סָכְתוּ חֹשְׁכֵת־מַיִם עָבִי שְׁחָקִים:

He made darkness His hiding-place, His pavilion round about Him; darkness of waters, thick clouds of the skies

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

תהלים יח, יב.

36 נפשי אויתך בלילה

في ترنيمة يهوذا (يهודה) ليوم الفداء، يقول النبي: «بنفسي اشتقت إليك في الليل، وبروحي التي في داخلي أطلبك عند الفجر»: فهو يشترك إلى ه' حتى في الليل. ويقرأ **המאמר** נפשי (nafshi) على أنها מوجهة إلى ה': «[أنت] نفسي, [ولذلك] أشتاق إليك», والليل على أنه احتجاب يجعل الشوق يزداد. (السياق: تنخ שטיאנסאלטס)

Isaiah 26:9 ישעיהו כ"ו:ט

נַפְשִׁי אוֹיְתְךָ בַּלַּיְלָה אֶפְרֹחִי בְקֶרְבִּי אֲשַׁחֲרֶךְ כִּי כְאֲשֶׁר מְשַׁפְּטֶיךָ לְאֶרֶץ צֶדֶק לְמַדּוֹ יִשְׁבִּי תִבֵּל:

With my soul have I desired Thee in the night; Yea, with my spirit within me have I sought Thee earnestly; For when Thy judgments are in the earth, The inhabitants of the world learn righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Tanya, Likkutei Amarim תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים מ"ד:ד'

והינינו, מה שכתב הזהר על פסוק: "נפשי אויתך בלילה וגו'" – "דברתים לקודשא-בריך-הוא רחמימותא ונפשא ורוחא כמה דאתדבקו איליו בגופא וגופא רחם לון וכו'". וזהו שכתוב: "נפשי אויתך", כלומר, מפני שאתה ה' "נפשי" וחי האמתים, לך – "אויתך", פירוש, שאני מתאנה ותאב לך באדם המתאנה לחי נפשו, וכשהוא

29 כי כל בשמים ובארץ

بركة داود أمام الجماعة كلها: «لك يا ه' (اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah)) العظمة... لأن كل ما في السماء وعلى الأرض [لك]». ويستشهد هذا **מאמר** بصياغة الترجوم لكلمة «الكل» بمعنى «الممسك», أي الرابط الذي يصل السماء بالأرض.

I Chronicles 29:11 דברי הימים א כ"ט:יא

לֹךְ ה' הַגְדִּילָה וְהַגְבוּרָה וְהַתְפָּאָרַת וְהַנְצַח וְהַהוֹד כִּי־כָל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ לֹךְ ה' הַמְּמַלְכָה וְהַמְתַּנְשֵׂא לְכָל לְרָאשׁ:

Thine, O L-RD, is the greatness, and the power, and the glory, and the victory, and the majesty; for all that is in the heaven and in the earth is Thine; Thine is the kingdom, O L-RD, and Thou art exalted as head above all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

דה"א כט, יא.

الفقرة 7

30 זכר רב טובך

داود (דוד), في Psalm 145: «يذيعون ذكر خيرك الكثير». ويقرأ المقالة كلمة الذكر (זכר, zecher) بمعنى أنها مجرد أثر من الخير؛ فهذا كل ما تتلقاه الملائكة، ولذلك تشناق وتغني.

Psalms 145:7 תהילים קמ"ה:ז

זָכַר רַב־טוֹבְךָ יְבִיעֵנו וְצִדְקָתְךָ יְרַנְּנוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 8

31 רמשא היא מדת לילה

بحسب الحاشية، يُقتبس هناك مقطع من هذا الموضع.

מلاحظة كيهوت

קטע מכאן מובא באוה"ת נ"ך כרך ב ע' א'כה.

32 מלכותך כל עולמים מלשון העולם

يذكر التلمود أن الكلمة في عبارة «هذا اسمي לעולם» (le'olam) مكتوبة بحيث يمكن قراءتها **לעולם** (le'aleam), أي «للاحتجاب». وتورد حاشية كيهوت هذا المعنى لبيان الصلة بين **עולם** (olam, العالم) والاحتجاب.

Pesachim 50a פסחים נ' א

מلاحظة كيهوت

פסחים ג, א. ע' מזה בלקו"ת בד"ה תקעו בחודש שופר (הראשון) פ"א.

33 רמזו בגמרא שצריך להזכיר מדת לילה ביום

القاعدة التلمودية التي تقضي بذكر صفة الليل نهارًا، وصفة النهار ليلاً. ويرى **המאמר** (מאמר, maamar) في ذلك تلميحًا إلى اقتران الزوهار (זוהר) بين المساء والصباح.

Berakhot 11b:5-7 ברכות י"ב:ה-ז

אָלֵא אָמַר רַבָּא: כְּדִי לְתַזְכֵּיר מַדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה וּמַדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם. בְּשִׁלְמָא מַדַּת לַיְלָה בַּיּוֹם כְּדָאמְרִינוּ: "יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ", אָלֵא מַדַּת יוֹם בַּלַּיְלָה, הִכִּי מְשַׁכַּחַת לֵה? אָמַר אַבְרִי: "גּוֹלָל אוֹר מִפְּנֵי חֹשֶׁךְ וְחֹשֶׁךְ מִפְּנֵי אוֹר".

Raba answered: The purpose is to mention the characteristic of day at night and the characteristic of night in the day. It is

דאכל כיסי. מאי טעמא תורא אריקא גנובתיה? משום דדניר באגמי,
ובעי לכרכושי בקי.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

42 עבדו את ה' בשמחה

«אخدموا הוי' בفرح». ויפטר الخطاب الحسيدي ذلك بأنه إنزال التور
اللاهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) من الأعلى إلى الأسفل, أي خدمة
«النهار».

Psalms 100:2 תהילים ק"ב:

עבדו אתיה' בשמחה באו לפניו ברננה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence
with singing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 המלאכים בקשו תורה תנה הודך על השמים

يتعجب داود (דוד): «يا هوي', سيدنا, ما أعظم اسمك في كل الأرض, يا من
جعلت جلالك فوق السماوات». وفي التلمود يقتبس الملائكة هذه الآية
ليسألوا أن تبقى التوراة, جلال ه', في السماء. (السياق: تانخ شتاينزالتس)

Psalms 8:2 תהילים ח"ב:

ה' אדנינו מה־אדיר שמך בכל־הארץ אשר תנה הודך עליה־שמים:

O L-RD, our L-rd, How glorious is Thy name in all the earth!
Whose majesty is rehearsed above the heavens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Shabbat 88b:7 שבת פ"ח ב"ז:

ואמר רבי יהושע בן לוי: בשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי
השרת לפני הקדוש ברוך הוא: רבנו של עולם, מה לילד אשה בינינו?
אמר להם: לקבל תורה בא. אמרו לפניו: חמדה גנוזה שגנוזה לה משע
מאות ושבעים וארבעה דורות קודם שגברא העולם, אתה מבקש ליתנה
לבשר ודם? "מה אנוש כי תזכרנו וכן אדם כי תפקדנו?" "ה' אדנינו מה
אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים!"

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كيهوت

תהלים ח, ב. שבת פח, ב.

44 והיו הדברים האלה

ويتابع موسى: «هذه الكلمات التي أوصيكم بها اليوم تكون على قلوبكم». والمعنى الظاهر لكلمة «أنا» هو موسى المتكلم؛ أما الخطاب الحسيدي فيقرأ
«أنا» (אנכי, Anochi) بوصفها ذات ה' نفسها: «أنا, أنا الذي أنا», أي
المصدر الذي تُستمد منه الوصايا. (السياق: تانخ شتاينزالتس)

Deuteronomy 6:6 דברים ו':

והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוך היום עליך:

And these words, which I command thee this day, shall be
upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

דברים ו, א.

45 אנכי מי שאנכי

يقراً المقالة الأول في تورا أور (تורה أور) الآية بالطريقة نفسها: «هذه
الكلمات التي أوصيكم بها أنا, من أنا». ويشرح أن ألوهية ه' نفسها تنكشف
من خلالها, وأن التوراة تأتي إلى الوجود.

ملاحظة كيهوت

נסמן לעיל א, א.

חלש ומעוזה – מתאנה ותאב שתשוב נפשו אליו, וכן קשהוא הולך
לישון – מתאנה וחפץ שתשוב נפשו אליו ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

ملاحظة كيهوت

ישעיי כו, ט. ראה תניא פמ"ד. לקו"ת ואתחנן ח, א. אוה"ת בשלח ע' תי. פ'
כי תשא ע' ב"ד.

الفقرة 9

37 בואו לפניו ברננה

«تعالوا أمامه بالترنيم». يفهم المقالة (מאמר, maamar) هذه العبارة على
أنها ارتقاء النفس من الأسفل إلى الأعلى, وخروجها من حدود الجسد.

Psalms 100:2 תהילים ק"ב:

עבדו אתיה' בשמחה באו לפניו ברננה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence
with singing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 10

38 בכל לבבך ובכל נפשך

قال موسى (مשה) لبني إسرائيل في فقرة الشّماع (שמע, Shema):
«تحبّ اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah), أלקיך, بكل قلبك وبكل
نفسك». ويبين الخطاب الحسيدي (מאמר, maamar) كيف يقود التأمل
في «مبارك الاسم...» إلى هذا الحب.

Deuteronomy 6:5 דברים ו':

ואהבת את ה' אלקיך בכל־לבבך ובכל־נפשך ובכל־מאדך:

And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and
with all thy soul, and with all thy might

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

39 לאדבקא רוחא ברוחא

تحيل حاشية كيهوت, فيما يخص هذه الكلمات, إلى Zohar II, 123b.

Zohar II, 123b זח"ב קכג, ב

ملاحظة كيهوت

ראה זח"ב קכג, ב.

40 לאדבקא רוחא ברוחא

عبارة كتاب زوها (זהר) كما أوردها هامش كيهوت: الحب بوصفه التصاق
«روح بروح». ويستعمل الخطاب الحسيدي هذه العبارة للدلالة على الحب
الناشئ عن هذا التأمل.

Zohar, Mishpatim 22:528–536 ספר הזהר, משפטים

כ"ב:תקכ"ח-תקל"ו

41 כבדיתו של עולם בריש' חשוכא והדר נהורא

يشرح التلمود سبب تقدّم الماعز على الأغنام في السير: «كما في خلق العالم,
الظلام أولاً ثم النور». ويطلق الخطاب الحسيدي هذا على ترتيب الخدمة
الإلهية: فالغناء, وهو خدمة الليل, يأتي أولاً.

Shabbat 77b:8 שבת ע"ז ב:ח:

... אמר לקה. אמר לקה: מאי טעמא עיני מסנן ברישא והדר אימרי?
אמר לקה כבדיתו של עולם, דברישא חשוכא והדר נהורא. מאי טעמא
הני מכסיו והני מגליו? הני דמפסין מיניהו — מכסיו, והני דלא
מפסין מיניהו — מגליו. מאי טעמא גמלא זוטר גנובתיה? משום

מתרנייהו, ובגין דא אתמר על תרנייהו אשר קדשנו, אמא קדשנו ואבא צנו, על מאן על שכינתא תמא, דאיהי פטר כל רחם, פתיחו דרחם, דאיהו רמ"ח פקודין, איהי מצות יהו"ה בכל אבר ואבר דמלקא, איהי מצוה, ועוד אשר קדשנו מספרא דאבא
Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)
מلاحظة كيهوت
ראה תי"ז תי"ל.

52 חסד דרועי ימינא

في «Patach Eliyahu», مقدمة كتاب تيكوني زوهار: «الإحسان (חסד, Chesed) هو الذراع اليمنى, والشدة (גבורה, Gevurah) الذراع اليسرى, والجمال (תפארת, Tiferes) هو الجسد». وتستخدم المقالة هذا التقسيم لتصنيف الوصايا ضمن ثلاثة خطوط.

Tikkunei Zohar 17a:16–17 תקוני זוהר י"ז א:ט"ז-י"ז

ואתקריאו בתקונא דא. חסד דרועא ימינא. גבורה דרועא שמאלא. תפארת גופא. נצח והוד תרין שוקין. ויסוד סיגמא דגופא אות ברית קדש. מלכות פה. תורה שבע"פ קרינן ליה. מוחא חכמה איהו מחשבה מלגו. בינה לבא ובה הלב מבין. ועל אלין תרין כתיב *הנסתרות ליי אלקינו.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

53 (כנודע . . החיצונים כו')

تذكر الحاشية أن هذه العبارة الاعتراضية واردة أيضًا في المخطوطة 1824. ملاحظة كيهوت
המוסגר נמצא גם בכרך 1824.

54 עבדו את ה' בשמחה

«اخدموا اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) بفرح; ومثلوا بين يديه بالترنم». وتقرأ المقالة النصف الأول على أنه الغاية, والنصف الثاني على أنه الطريق إلى بلوغها.

Psalms 100:2 תהילים קי"ב

עבדו אתיה בשמחה באו לפניו ברגנה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence with singing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

55 וכן לדבר הלכה

يَعْلَمُ التلمود أن الحضور الإلهي (שכינה, Shechinah) لا يحلّ إلا وسط فرح أداء وصية (מצוה, mitzvah). «وكذلك في مسألة من مسائل الشريعة (הלכה, halachah)». وتحدّد المقالة هذا الفرح بأنه انكشاف النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof).

Shabbat 30b:5 שבת לי ב:ה'

”ושבחתני אני את השמחה“ — שמחה של מצוה. ”ולשמחה מה זה עושה“ — זו שמחה שאינה של מצוה. ללמדך שאין שכינה שורה לא מתוך עצבות ולא מתוך עצלות ולא מתוך שחוק ולא מתוך קלות ראש ולא מתוך שיחה ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר: ”ועתה קחו לי מנגן וקנה נגנן המנגן ותהי עלי יד ה'“.

אמר רב יהודה: וכן לדבר הלכה. אמר רבא: וכן לתלום טוב.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Pesachim 117a:14–15 פסחים קי"ז א:י"ד-ט"ו

אמר רב יהודה אמר רב: וכן לדבר הלכה. אמר רב נחמן: וכן לתלום טוב. איני?! והאמר רב גידל אמר רב: כל תלמיד חכם היושב לפני רבו ואין שפתותיו נשפות מר — תפנינה, שנאמר: ”שפתותיו שושנים

46 כי הגם שממטה למעלה כתיב בואו לפניו ברנה שא"א להיות בחי העלאה והתכללות כ"א בבחי צדקתך

وتضيف الحاشية نقطة بُسِطت هناك: مع ذلك, فإن كل الثواب والعقاب, والخير أو ما يقابله, يستمد من علو بعيد جدا.

ملاحظة كيهوت

ומ"מ כל השכר והעונש והטוב או ההפך נמשך מלמעלה מעלה — ביאורה"ז לצ"צ ע' לב בארובה.

47 כחשיכה כאורה

يقول داود له إنه لا ظلام يستطيع أن يحجبه عنه: «الظلام ليس بظلام لديك... فالظلام مثل النور». ويستدل الخطاب الحسيدي بهذا ليبين أن الحجب لا يحذ من النور المنزل من الأعلى. (السياق: تانخ شتاينزالتس)

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גם-חשך לא-יחשיך ממך וְלִלְכָה כִּי־אֵר כַּחֲשִׁיכָה כְּאוֹרָה:

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

الفقرة 11

48 המשפילי לראות

في مزمور الهليل, يترنع ה' في العلاء, ومع ذلك يخفض نفسه لينظر إلى السماء والأرض: فمن علوه, لا تكون السماء أرفع من الأرض. وتستخلص المقالة (מאמר, maamar) هذا بعينه: فالروحي والمادي متساويان أمامه. (السياق: ترجمة شتاينزالتز للتناخ)

Psalms 113:6 תהילים קי"ג:ו'

הַמְשַׁפִּילִי לְרֹאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ:

?That looketh down low Upon heaven and upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים קיג, ו.

49 השוה ומשוה קטן וגדול

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كيهوت

פיוט האוחז ביד — לימים נוראים.

50 הדברים האלה אשר אנכי

«هذه الكلمات التي أوصيك بها». وتستشهد المقالة بهذه الآية مرة أخرى لتبين أن إنزال الفيض من ذات ה' نفسها يتحقق بواسطة التوراة والوصايا (מצוות, mitzvos).

Deuteronomy 6:6 דברים ו':ו'

וְהָיוּ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי מְצַוְךָ הַיּוֹם עַל־לִבְךָ:

And these words, which I command thee this day, shall be upon thy heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 רמ"ח מצות הם רמ"ח איברין דמלכא

يصف كتاب تيكوني زوهار (تيكوني زوهار, تيكوني زوهار), بحسب الموضوع الذي تشير إليه حاشية كيهوت, الوصايا الـ 248 بأنها «أعضاء الملك الـ 248». وتستخدم المقالة هذه الصورة لتوضيح كيف يأتي نور ה' مع الوصايا.

Tikkunei Zohar, Tikkun 30 • 74a:8 תקוני"ז תיקון ל

ועוד מצווה דא עמודא דאמצעיטא, דאיהו מצווה מספרא דאבא דאיהו רא"ש, ומספרא דאימא דאיהי אש"ר, והכי צדיק מצווה ועושה

60 ציון המצוינות

الإحالة المرجعية من كيهوت لهذه الكلمات (حاشيتها أدناه).

ملاحظة كيهوت

סדר הושענות ביום ב' אבן שתיה.

61 הם רומזים להרחניות

تشير الحاشية إلى هذين الموضعين للفكرة نفسها، وهي أن **מצות** المادية تدلّ على واقعها الروحي.

ملاحظة كيهوت

ראה גם סה"מ תקס"ד ע' צב. וע' ערב. אוה"ת בשלח ע' תעג.

62 עושה אור כשלמה

يمدح صاحب المزمور ه' بقوله إنه «يلتحف [بنفسه] بالنور كالثوب» حين يبسط السماوات، وتقارن **מאמר** ذلك بشال الصلاة (טלית, tallis).

Psalms 104:2 תהלים ק"ד:ב

עֲשֵׂה־אֹר כְּשֶׁלֹמֹה נוֹשֵׂה שְׂמִימִם כְּרִירֶהָ:

Who coverest Thyself with light as with a garment, who stretchest out the heavens like a curtain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

תהלים קד, ב.

63 לבושיה כתלג חיור

في رؤيا دانيال، كان قديم الأيام يرتدي «لباسًا أبيض كالثلج، وشعر رأسه كالصوف النقي». وتقارن **מאמר** الأهداب الصوفية (ציצית, tzitzis) بهذه «الشعيرات».

Daniel 7:9 דניאל ז':ט

זֶהָ הָיִיתָ עַד דִּי קָרְסָנוּ רַמְיֵי וְעִתִּיק יוֹמִיָּו יִתֵּב לְבוּשָׁה כְּתִלְגַּ חִיֹּר וְשַׁעַר רֹאשֶׁהָ כְּעֶמֶר זָקָא קְרָסִיתָ שְׂכַבְבִּי דִּי־נֹר גְּלִלְזֹהִי נֹר דְּלָק:

I beheld Till thrones were placed, And one that was ancient of days did sit: His raiment was as white snow, And the hair of his head like pure wool; His throne was fiery flames, and the wheels thereof burning fire

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

דניאל ז, ט.

64 ימלוך ה' לעולם

يختم صاحب المزمور المزمور 146 بقوله: «سيملك اسم ه' (הוי') / שם הוי' (Havayah) إلى الأبد (לעולם, le'olam), يا صهيون، لك ه', في جميع الأجيال؛ هלוيا». من الواضح أن **לעולם** تعني «إلى الأبد»؛ لكن المقالة تسمع أيضًا في **עולם** (العالم, olam) معنى «العالم»، وهكذا تتحدث الآية عن المكان («العالم») والزمان («الأجيال»), وكلاهما محكوم من خلال صهيون.

Psalms 146:10 תהילים קמ"ו:י

יִמְלֹךְ ה' לְעוֹלָם אֱלֹקֶיךָ צִיּוֹן לְדֹר וָדֹר הַלְלוּ־יָהּ:

The L-RD will reign for ever, Thy G-d, O Zion, unto all generations. Hallelujah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

תהלים קמו, י.

נוֹשָׁפוֹת מוֹד עוֹבֵר". אֶל תִּקְרִי "שׁוֹשְׁנִים", אֶלָּא "שׁוֹשְׁנִים". אֶל תִּקְרִי "מוֹד עוֹבֵר", אֶלָּא "מֵר עוֹבֵר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ملاحظة كيهوت

שבת ל, ב. פסחים קיז, א.

56 כי באו לפניו ברננה תחלה

ويذكر تسميح تسيدك هناك أن الزوهار يشرح هذه الآية على وجه آخر، ويخلص إلى قوله: «وللتوراة وجه كثيرة».

ملاحظة كيهوت

ראה ביארה"ז להצ"צ כרך ב ע' תשעב שבזוהר מפרש באופן אחר ומסיים "וכמה פנים לתורה".

الفقرة 12

57 רני ושמחי בת ציון

«غني وافرحي يا بنت صهيون». وتبدأ المقالة (מאמר, maamar) الآن ببيان سبب تسمية إسرائيل في المنفى «بنت صهيون».

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רְנִי וּשְׂמַחִי בַת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכְנִיתִי בְּתוֹכְךָ נְאֻם־יְה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'll dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 בצלמנו כדמותנו

تقول ه': «لنصنع الإنسان على صورتنا كشبهنا». وتفسر **מאמר** «صورتنا» بأنها الحقيقة الروحية للوصايا ال248, «الأعضاء ال248 للملك».

Genesis 1:26 בראשית א':כ"ו

וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדֹמוֹתֵנוּ וַיְרִדּוּ בְּדִגַּת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְבִהֵמָה וּבְכָל־הָרֶמֶשׂ הָרֹמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

בראשית א, כו. כטע מכאן מובא בלקו"ת במדבר ו, ב. באוה"ת פ' ראה ע' תשצג. ובפ' ויצא כרך ה תתנו, ב.

59 רמ"ח פקודין רמ"ח אברין דמלכא

التعليم القائل إن الوصايا ال248 هي «الأعضاء ال248 للملك»، والذي تحدد حاشية كيهوت موضعه في تיקוני זהר (תיקוני זהר). وهو يشرح هنا ما تشير إليه عبارة «صورتنا».

Tikkunei Zohar 74a:8 תקוני הזהר ע"ד א'ח'

וְעוֹד מְצוּיָה דָא עֲמִידָא דְאִמְצָעִיתָא, דְאִיהוּ מְצוּיָה מְסֻרָא דְאִבָּה דְאִיהוּ רִאשִׁי, וּמְסֻרָא דְאִימָא דְאִיהוּ אִשְׁרִי, וְהָכִי צְדִיק מְצוּיָה וְעוֹשָׁה מִתְרַוְוִיָּהּ, וּבְגִין דָא אִתְמַר עַל תְּרַוְוִיָּהּ אִשְׁרִי קְדֻשְׁנוּ, אִמָּא קְדֻשְׁנוּ וְאִבָּא צוּנוּ, עַל מָאן עַל שְׂכִינְתָא תַתָּא, דְאִיהוּ פֶטֶר כָּל רָחֵם, פְּתִיחוּ דְרָחֵם, דְאִיהוּ רַמ"ח פְּקוּדִין, אִיהוּ מְצוֹת יְהו"ה בְּכָל אִבָּה וְאִבָּה דְמִלְכָא, אִיהוּ מְצוּהָ, וְעוֹד אִשְׁרִי קְדֻשְׁנוּ מְסֻרָא דְאִבָּה

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

If one has bent a vine into the ground [and then brought it back up elsewhere], then if there is not soil over it to the height of three handbreadths, he may not sow seed above it, even if he bent [and conducted it underground] through a gourd or through a pipe. If he bent it [and conducted] it through rocky soil, then even if there is not soil over it only to the height of three fingerbreadths, it is permitted to sow seed ... above it. As for a knee-like

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

الفقرة 15

70 וענין ברכה זו

יִסְתַּשֵּׁד לְקוּסֵי תוֹרָה בְּהַזָּה הַמִּקְטָע. וְהַנֶּקֶט הַזֶּה יִסְמָן מִסְתֵּי הַבְּרָכָה, אִי הַנֶּקֶט הַבָּאטִינִי בַּיּוֹם הַזֶּה הַלֵּב הַלֵּב הַלֵּב עַל הַמִּחְבֵּה, שְׂהִיּוֹן; וְיִחָל הַקָּרִי לִי תִפְסִיר הַזֶּה הַמִּקְטָע (מֵאֵמֶר, maamar) לַלֵּפָה «אֲבֵרֶךְ» (Avrech), בְּאִתְּבָרָהּ «מֵבָרָךְ» (בְּרוּךְ, baruch) וְ«בְּרָכָה» (בְּרָכָה, berachah).

מִלְחָצָה כִּהְיוֹת

מִבְּרָכָה בְּלִקּוּיֵי דְבָרִים א, ג.

الفقرة 16

71 אזי נק' כנסת ישראל בבחי' ציון וסימן לאור הרוחני הנשפע ונמשך בה

תִּנְקַל הַחָשִׁיבָה עַן אֲוֵר הַתּוֹרָה: תִּתְלַץ חֲמָאָה אִסְרָאֵל עַנְדְּלִי כָּל הָאֲנָוָר מִן הָאֲעִלִּי חֶקֶל, כְּתִשְׁחַב לִי זֵיזִיר אֲנִיִּין (אֲלֹהֵי הַמִּצְוָה) (ז"א / זְעִיר אֲנִיִּין, Z'eir Anpin), בַּיּוֹם הַזֶּה יִסְדֹּר, מִסְתֵּי יִסְדֹּרָהּ, הַמִּסְמָן «נֶקֶטָה שְׂהִיּוֹן».

מִלְחָצָה כִּהְיוֹת

בְּאִתְּבָרָהּ פ' רָאָה ע' תִּשְׁחַב «הִיִּינוּ שְׂאֵז כְּנִסִּי מִקְבֵּלָה כָּל הָאֲוֵרוֹת שְׁלֵמַעֲלָה מִמֶּשׁ הַנִּמְשָׁכִים בְּז"א בְּבַחֲרִי יִסְדֹּר שְׁלָה הַנִּקְרָא נִקְדוֹת צִיּוֹן». וְעִי בְּעִנִּין נִקְדוֹת צִיּוֹן בְּלִקּוּיֵי תִצָּא לָהּ, ב.

72 וכנודע בזהר

אֶחָד הַמּוֹאֲצֵי בַּיּוֹם הַזֶּה אֲדִיבִית הַזֹּהָר (זֹהָר) הַלֵּב תּוֹרְדָהּ חָשִׁיבָה כִּהְיוֹת לְהַזָּה הַתְּלִמִּים, לִי חֲבָן זֹהָר חֲדָשׁ (זֹהָר חֲדָשׁ) עַל יִתְרוֹ (יִתְרוֹ) (37a).

Tikkunei Zohar, Tikkun 55 תְּקוּנֵי תִיקוּן נה

מִלְחָצָה כִּהְיוֹת

רָאָה תִּזְזִי תִי נָה. זֹהָר חֲדָשׁ פ' יִתְרוֹ (לִז, א). רָאָה לְקוּיֵי תִזְרִיעַ ד"ה שׁוֹשׁ תִּשְׁשִׁי, וְעוֹד.

73 ולציון יאמר איש ואיש

מִזְמוֹר לְבִנֵי יוֹרֵחַ (קִרְחָה) בַּיּוֹם הַזֶּה מִדַּח שְׂהִיּוֹן (צִיּוֹן): «וַיִּקָּל עַן שְׂהִיּוֹן: וְלָזֶה הָרֶגֶל וְזֶה הָרֶגֶל הָרֶגֶל, וְהוּא הָעֶלְיִי יִתְּנָהּ»; כְּשִׁיּוֹן מוֹלֵד כְּשִׁיּוֹן מִן הָרֶגֶל הָעֶלְיִי. וַיִּקְרָא מֵאֵמֶר כְּלָמָה «רֶגֶל» (אִישׁ, ish) בּוֹשֵׁפָהּ הַזָּכֵר, אִי הַמִּסְתֵּי הַמִּעֻלִּי, בַּיּוֹם הַזֶּה מִקְבֵּל «אִתְּנָה», אִי הַמִּתְלַקֵּה הַלֵּב לֹא תִפְעַל סוּי הַתְּלַקֵּי. (הַסִּיּוֹן: שְׁתִּיבִיזְלִי תִנָּח (תִּנָּח))

Psalms 87:5 תְּהִלִּים פ"ה:

וְלִצִּיּוֹן יֵאֱמָר אִישׁ וְאִישׁ יִלְדֵּי-כָּהּ וְהוּא יְכֻנָּה עֲלֵיוֹן:

But of Zion it shall be said: 'This man and that was born in 'her; And the Most High Himself doth establish her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מִלְחָצָה כִּהְיוֹת

תְּהִלִּים פז, ה.

الفقرة 14

65 כי ברוך מלשון המברך הגפן

יִקְטִיבִּס הַתְּלִיק אֲנִי מַעֲנֵי הַבְּרָכָה הוּא אִנְזָל פִּיזִשׁ מִן מוֹצֵעַ אֲעִלִּי מִנָּהּ.

מִלְחָצָה כִּהְיוֹת

כְּלָאִים רִפ"ז. רָאָה ד"ה כִּי תִשָּׂא תִשְׁלִי"ד "דְּעִנִּינוּ בְּרָכָה וְהַמִּשְׁכָּה מִמְקוֹם שְׁלֵמַעֲלָה מִמֶּשׁ" — (מִהֲנָחָה בְּלִתִּי מוֹגֵה).

66 ויקראו לפניו אברך

אֲמָם פִּרְעוֹן יוֹסֵף (יִוִּסֵּף) עַל מִצְרַיִם, וְאֲרִכְבֵּה מִרְכֵּבֶת הַשֵּׁנִיָּה, וְנָאדוּ אִמָּמֶה: «אֲבֵרֶיךָ» (אֲבֵרֶךְ, Avrech): וּמַעֲנָה הַבִּיטָה נִדָּא לָאֵן יִתְנִי הַמֶּרֶץ רִכְבֵּתֶהּ; וַיִּזְכֹּר רָאשִׁי (רִשִׁי) אִיזָא מַעֲנֵי «אֲבִי [בַּיּוֹם הַזֶּה], גִּחְסָה [בַּיּוֹם הַזֶּה]». וַיִּשְׁמַע הַמִּקְטָע (מֵאֵמֶר, maamar) בִּיחָה לִפְז מִבְּרִיךְ (mavrich), אִי «מֶן יִטְמַר [הַכְּרָמָה]», וַיִּפְרָזֶה בּוֹשֵׁפָה לְקָבָל מִן יִסְל וַיִּפְיֵשׁ מִן עֵאֵלִם לִי עֵאֵלִם. (הַסִּיּוֹן: Steinsaltz Tanakh)

Genesis 41:43 בְּרָאשִׁית מ"א:מ"ג

וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכֵּבֶת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר-לִי וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אֲבֵרֶךְ וְנָתַן אֹתוֹ עַל כִּלְיָאֲרֵי מִצְרַיִם:

And he made him to ride in the second chariot which he had; and they cried before him: 'Abrech'; and he set him over all the land of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מִלְחָצָה כִּהְיוֹת

בְּרָאשִׁית מ"א, מ"ג.

67 אברך

יִרְבֵּץ אֲוֵר הַתּוֹרָה (אֲוֵר הַתּוֹרָה, Or HaTorah), כְּמָה וָרַד בַּיּוֹם הַזֶּה חָשִׁיבָה Kehot, הַזֶּה הַקְּרֵאָה לְכָלָה «אֲבֵרֶיךָ» בַּלִּמְקוֹעַ הַמְּזָכָר הֵנָּה מִן הַזֹּהָר (זֹהָר, the Zohar).

Zohar, Miketz 5:68–80 סֵפֶר הַזֹּהָר, מִקֵּץ ה'ס"ח:פ'

For this is the way of the Almighty, to provide the cure before inflicting the wound. Thus here He first prepared great substance and then brought Israel into exile. Observe that it was in virtue of being a righteous man that Joseph became the cause of Israel acquiring riches of silver and gold (Ps. 105, 37). All this came to Israel by the hand of the righteous, and all was for the purpose of making them worthy of the world ... to come. R. Simeon then took for his text the

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

68 אברך . . המקשר ומשפיע

בְּחִסָּב הַתְּלִיק, יִרְבֵּץ אֲוֵר הַתּוֹרָה הַזֶּה הַפֶּה לְכָלָה «אֲבֵרֶךְ», אִי מֶן יִסְל בֵּין הָעוֹאֵלִם וַיִּמְנַח הַפִּיזִשׁ, בַּלִּזְהָר (1:196b).

מִלְחָצָה כִּהְיוֹת

רָאָה אֹהֶרֶת פ' שְׁלַח ע' תִּפְאֵר שְׁמִקְשֵׁר זֶה לְזֹחֲ"א קָבֹו, ב.

69

תִּנְאָקֵשׁ הַמִּשְׁנָה (מִשְׁנָה, Mishnah) «מֶן יִטְמַר הַכְּרָמָה בַּיּוֹם הַזֶּה» (מִבְּרִיךְ, mavrich). וַיִּאֲחֶזַּק הַמִּקְטָע (מֵאֵמֶר, maamar) הַזֶּה הַלֵּפָה עַל אֲנֵה הַמַּעֲנֵי הָאֲשִׁלִּי לְכָלָה «מֵבָרָךְ» (בְּרוּךְ, baruch): אִי אִנְזָל גִּחְסָה לִי אֲסָפֵל כִּי יִנְמוּ מִנֶּה גִחְסָה חֲדִיד.

Mishnah Kilayim 7:1 מִשְׁנָה כְּלָאִים ז':א'

הַמִּבְּרִיךְ אֶת הַגֶּפֶן בְּאֶרֶץ, אִם אִין עֶפֶר עַל גִּבָּה שְׁלֵשָׁה טַפָּחִים, לֹא יִבְיֵא זֶרַע עֲלֶיהָ, אֲפִלּוּ הַבְּרִיכָה בְּדִלְעָת אוֹ בְּסִילוֹן. הַבְּרִיכָה בְּסִלְעַ, אֶחָד עַל פִּי שְׂאִין עֶפֶר עַל גִּבָּה אֵלָּא שְׁלֵשׁ אַצְבָּעוֹת, מִתֵּר לְהִבְיֵא זֶרַע עֲלֶיהָ. הַבְּרִיכָה שְׁבָנֶפֶס, אִין מוֹדֵדִין לָהּ אֵלָּא מִן הַעֶקֶר הַשֵּׁנִי:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

ישע'י מה, יא.

الفقرة 18

79 כי הנני בא

יכול זכריה (זכריה) لأهل صهيون باسم ה': «فها أنا آتٍ، وأسكن في وسطكم». وتقرأ المقالة (מאמר, maamar) ذلك على أنه وعد بنور يأتي من الأعلى حتى في المنفى.

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רני ושמחי בת-ציון כי הנני-בא ושכנתי בתוכך נא-יה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I'll dwell in the midst of thee, saith the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 הנה ישכיל עבדי

يتحدث ه' على لسان إشعيا (ישעיהו) عن «عبي»، ويُفهم أنه مשיח (Moshiach) أو إسرائيل (ישראל) بمرتها: سينجح (ישכיל, yaskil), أي «يكتسب الفهم» أيضًا) ويُرفع إلى علوٍ بالغ. أوردت بوصفها نبوءة عن الزمن الآتي. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 52:13 ישעיהו נ"ב:י"ג

הנה ישכיל עבדי ירום ונשא ונהנה מאד:

Behold, My servant shall prosper, He shall be exalted and lifted up, and shall be very high.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

ישע'י נב, יג.

81 ונחה עליו רוח ה'

نبوءة إشعيا (ישעיהו) عن الملك الذي سيخرج من أصل يشاي (ישי), أي مשיח: «تَحَلَّ عليه روح اسم ه' (הוי' / שם הוי', Havayah)», روح الحكمة والفهم، والمشورة والقدرة، والمعرفة وخشية ه'. أوردت، مع الآية التالية، بوصفها نبوءة عن الزمن الآتي. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 11:2 ישעיהו י"א:ב

ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה' And the spirit of the L-RD shall rest upon him, The spirit of wisdom and understanding, The spirit of counsel and might, The spirit of knowledge and of the fear of the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ملاحظة كيهوت

ישע'י יא, ב.

82 והריחו

«ويكون مفعلاً (והריחו, vaharicho) بخشية هوي'». والكلمة متصلة بكلمة الرائحة (ריח, rei'ach), ويفسرهما التلمود (סנהדרין 93b) بأن משיח سيحكم باستشعار الحقيقة. وتستشهد بها المقالة بكلمتها الأولى. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 11:3 ישעיהו י"א:ג

והריחו ביראת ה' ולא-למראת עיניו ישפוט ולא-למשמע אזניו יוכיח:

And his delight shall be in the fear of the L-RD; And he shall not judge after the sight of his eyes, Neither decide after the hearing of his ears

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 אשה מזרעת תחלה ויולדת זכר

التلمود: «إذا أخرجت المرأة بذارها أولاً، ولدت ذكرًا؛ وإذا أخرج الرجل بذاره أولاً، ولدت المرأة أنثى». وتطبق المقالة (מאמר, maamar) ذلك على إسرائيل وعلى ה': حين تبادل إسرائيل، أي حين تحدث استشارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata), تكون النتيجة «الذكر»، أي الإحسانات (חסדים, chassadim)؛ ومن دون ذلك تكون إسرائيل «ابنة»، أي متلقية.

Niddah 31a:23-24 נדה ל"א א"כ"ג-כ"ד

אמר רבי יצחק, אמר רבי אמי: אשה מזרעת תחילה — יולדת זכר, איש מזריע תחילה — יולדת נקבה, שנאמר: "אשה כי תזריע ויולדה זכר". תנו רבנן: בראשונה היו אומרים — אשה מזרעת תחילה יולדת זכר, איש מזריע תחלה יולדת נקבה, ולא פירשו חכמים את הדבר, עד שבא רבי צדוק ופירשו: "אלה בני לאה אשר ילדה ליעקב בפסו ארם ואת דינה בתו" — תלה הזכרים בנקבות ונקבות בזכרים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

75 שויהי זכר — דהיינו בהקדים

ترد هذه الفقرة بصيغة مختلفة في مخطوطة 1824: «أي بأن يسبق ذلك الترم، للخروج من غلاف الجسد وملابس النفس الحيوانية، إلخ»، ثم تتابع: «وبعد ذلك».

ملاحظة كيهوت

עד תיבת ואח"כ. בבז 1824 בשינוי: דהיינו בהקדים בחי' רינה לצאת מנרתק הגוף ולבושי הנפש הבהמית כו': ואח"כ.

76 בואו לפניו ברננה

«تقدّموا أمامه بالإنشاد». ويربط מאמר مبادرة إسرائيل بهذا الإنشاد.

Psalms 100:2 תהילים ק':ב

עבדו אתיה בשמחה באו לפניו ברגננה:

Serve the L-RD with gladness; come before His presence with singing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

77 כשיש אתעדלית אזי נקי כנסת ישראל בבחי' ציון

ימیز ליקוטי תורה בין استشارة من الأسفل تأتي من جهد الشخص نفسه، ويمكن أن تدوم، وبين استشارة لا تأتي إلا من استشارة من الأعلى، فتزول حين ينحسر النور من الأعلى. ويربط الفرق بقول: «إذا ألقى الرجل بذره أولاً».

ملاحظة كيهوت

ראה לקו"ת ויקרא ב, ג. וראה באוה"ת בראשית כרך 2 תתנ, א וריש ע"ב מה שהקשה לכאן.

الفقرة 17

78 למעני למעני אעשה

يقول ه' لإسرائيل في المنفى، على لسان إشعيا، إنه سيخلصهم «من أجلي، من أجلي»، لكيلا يُدّس اسمه، لا لأنهم استحقوا ذلك. ويستعمل المقالة هذا للدلالة على النور الذي ينزله ه' بمبادرة منه، حتى من دون استشارة من الأسفل (אתערותא דלתתא, isarusa dilesata). (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Isaiah 48:11 ישעיהו מ"ח:יא

למעני למעני אעשה כי איך יחל וכבודי לאחר לא-אתן:

For Mine own sake, for Mine own sake, will I do it; For how should it be profaned? And My glory will I not give to another.

Open to me the gates of righteousness; I will enter into them,
I will give thanks unto the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

תהלים קיח, יט.

87 צדקתך ירננו

«وسينشدون عن عدلك». ويستحضر **מאמר** قراءته السابقة: الإنشاد عبر **מלכות**, الذي من أجله أقيمت مقاطع التلاوة التسيحية (פסוקי דזמרה, Pesukei deZimrah).

Psalms 145:7 תהלים קמ"ה:ז

זָכַר רַב־טוֹבְךָ יַבִּיעוּ וְצִדְקָתְךָ יִרְנֶנּוּ:

They shall utter the fame of Thy great goodness, And shall
sing of Thy righteousness

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

88 שו"ה הפתח — ברשות הרבים . . אל ה'

بحسب الحاشية، فإن المقطع الختامي، من الباب القائم عند المجال العام إلى «وستنضم أمم كثيرة إلى اسم ה'»، مقتبس هناك.

מلاحظة كيهوت

מובא באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתקנ.

89 על הפתח הסמוך לרשות הרבי' מבחוץ

أحكام Shulchan Aruch (שולחן ערוך) المتعلقة بموضع مصباح חנוכה, كما وردت في حاشية Kehot. ويتركز **מאמר** على وضعه عند المدخل, في الموضع الأقرب إلى المجال العام.

Shulchan Arukh, Orach Chayim 671:5 שולחן ערוך, אורח

חיים תענ"א:ה'

נר חנוכה מניחו על פתח הסמוך לר"ה מבחוץ אם הבית פתוח לר"ה מניחו על פתחו ואם יש חצר לפני הבית מניחו על פתח החצר ואם היה דר בעליה שאין לו פתח פתוח לר"ה מניחו בחלון הסמוך לר"ה ובשעת הסכנה שאינו רשאי לקיים המצוה מניחו על שלחנו ודיו וצריך נר אחר להשתמש לאורו ואם יש מדורה אין צריך נר אחר ואם הוא אדם חשוב שאין דרכו להשתמש לאור המדורה צריך נר אחר:

One should place the Hanukkah light at the entrance which adjoins the public domain, on the outside. If the house opens to the public domain, he should place it at its entrance. If there is a courtyard in front of the house, he should place it at the entrance of the courtyard. If he lives in the upper floor, having no entrance leading to the public domain, he should place it at a window that adjoins the public domain. In a time ... of danger, when one is not allowed to

Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain) • Wikisource Shulchan Aruch (CC-BY-SA)

90 ונלוו גוים רבים אל ה'

الآية التي تلي الآية الافتتاحية لقراءة haftarah (הפסטה, Haftarah): «وستنضم أمم كثيرة إلى اسم ה' (הוי' / שם הוי', Havayah) في ذلك اليوم, وسيكونون لي شعبًا, وأسكن في وسطك». ويربط **מאמר** ذلك بالمصباح الذي يحول ظلمة المجال العام إلى نور. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Zechariah 2:15 זכריה ב':ט"ו

וְנָלוּ גוֹיִם רַבִּים אֱלֹהֵי בְיֹום הַהוּא וְהָיוּ לִי לְעָם וְשִׁכְנִתִּי בְתוֹכָם וְיָדַעַת בְּרִיָּה עֲבָאֹת שְׁלַחַנִי אֵלֶיךָ:

83 ולציון יאמר איש ואיש יולד בה

مزمور لبني قورح (קרח): «ويقال عن صهيون: "هذا الرجل وذاك الرجل وُلدا فيها"، وهو العلي يثبتها؛ ومن الواضح أن صهيون تُمدح بوصفها مولدًا لكثير من العظماء. ويفسر المقالة «الرجل» على أنه مستوى العطاء، الذي ستبلغه حتى «الابنة»، ويرى في **יכוונה** (yechonenehah, «يثبتها») إشارة إلى **מכון** (machon, «الأساس»), الذي سيكون نورًا علويًا. (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 87:5 תהילים פ"ז:ה'

וּלְצִיּוֹן יֹאמַר אִישׁ וְאִישׁ יִלְדָּהּ וְהוּא יְכוֹנְנָהּ עֲלִיוֹן:

But of Zion it shall be said: 'This man and that was born in
'her; And the Most High Himself doth establish her

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 כי הנני בא ושכנתי

يقول زكريا (זכריה) باسم ה' لأهل صهيون: «ها أنا آتٍ، وأسكن في وسطكم». ويفسر **הנני** (hineni, «ها أنا») على أنه ذات ה' نفسها، أي النور اللانهائي (אור אין סוף, Or Ein Sof) نفسه.

Zechariah 2:14 זכריה ב':י"ד

רְנֵי וְשִׁמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשִׁכְנִתִּי בְתוֹכָךְ נְאֻמ־ה'

Sing and rejoice, O daughter of Zion; for, lo, I come, and I
will dwell in the midst of thee, saith the L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מلاحظة كيهوت

זכרי' ב, יד.

85 נר חנוכה שתקנו על פתח הבית

بحث التلمود في موضع مصباح حانوكا الموضوع عند مدخل البيت؛ ويقرر هنا أن يوضع في الشبر الأقرب إلى المدخل. وتقرأ المقالة الحسيدية (**מאמר**, maamar) وضع المصباح في الخارج بوصفه تعليقًا عن الواقفين في الخارج.

Shabbat 22a:2-3 שבת כ"ב א:ב-ג'

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בשפת הסמוך לפתח. והיא מצוה מנח לקה? רב אחא בריה דרבא אמר: מימין רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין. אמר רב יהודה אמר רב אסי אמר רב: אסור להרצות מעות כנגד נר חנוכה. כי אמריתא קמיה דשמואל, אמר לי: וכי נר קדושה יש בה? מתקירה לה רב יוסף: וכי דם קדושה יש בו? דתניא "ושפך ... וכסה" — במה ששפך וכסה. שלא יכסנו כרגל, ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מلاحظة كيهوت

שבת כב, א. שו"ע או"ח סי' תרעא.

86 פתחו לי שערי צדק

يسأل كاتب المزمور، بعدما نجا من الموت، أن تفتح أبواب الهيكل ليدخل ويشكر ه': «افتحوا لي أبواب العدل». ويقرأ **מאמר** «أبواب العدل (צדק, tzedek)» باعتبارها مدخل الإنشاد عبر الملكوت (מלכות, Malchus), أي «عدلك». (السياق: Steinsaltz Tanakh)

Psalms 118:19 תהילים קי"ח:י"ט

פְּתַח־לִי שְׁעַר־צֶדֶק אֲבֹאֲבָם אוֹדֶה קָה:

And many nations shall join themselves to the L-RD in that day, and shall be My people, and I will dwell in the midst of thee'; and thou shalt know that the L-RD of hosts hath sent me unto thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

حول هذه الطبعة

.the notes و our explanations و the English translation و This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) عبر سفاريا: (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Maginei Eretz: Shulchan Aruch Orach Chaim, Lemberg, 1893 (Public Domain); Wikisource Shulchan Aruch (CC-BY-SA)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

الترجمة العربية والشروح: أُعدت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرّس مآماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas) likuteitorah.com/about/the-chassidishe- parsha. لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: (Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309)

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من /likuteitorah.com/ar/torah-ohr/mikeitz/9

إهداء تكريماً لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق